

מתוך הקדמת המחבר: ועיניכם תראינה בניים בני בני כשתילי זתים סביב לשלחנם,  
חכמים ונבונים, ובתים מלאים כל טוב, גם עושר גם כבוד לא יסופו מזרעכם

גליון

# זרע שמשון המבואר

פרשת כי תשא

אותיות ו • ז

דרוש מתוך הספר המסוגל 'זרע שמשון' שחברו הגאון המקובל

האלוקי חסידא קדישא רבנו שמשון חיים ב"ר

נחמן מיכאל נחמני ולה"ה

מח"ס 'זרע שמשון' ו'תולדות שמשון'

שחי לפני כ-300 שנה בתקופת האור החיים' ומקום קברו לא נודע

והבטיח שהלומד בחידושיו וספריו יזכה לישועות בבני חי ומזוני

נלב"ע ו' אלול תקל"ט

דרוש מנוקד ומבואר בתוספת ציונים והארות

יו"ל על ידי מוסדות זרע שמשון

שע"י האיגוד העולמי להפצת תורת זרע שמשון



הוצאת והפצת קונטרס  
**'זרע שמשון העבואר'**  
נתרם לעילוי נשמת

האשה הצדקה צרת ריזל  
בת' עיבאל הלוי ע"ה  
גדלה בגיה בעסירות לחירה ולחסד  
הרבה לגעול חסד בעיפה ובענוה  
והיחה עסויעת בעאר פניס לענייס ושבורי לג  
גלב"ע ז' שבט תשע"ט  
תהא עליצת יושר  
עבור בגיה וכל עשפחה  
ת.ג.צ.ב.ה.

### יהי רצון

שהליעוד בספר הקדוש הזה  
יהא לענוחת גפשה רוחה ונשעתה בעולם  
העליון ובזכות הגדולה של רבינו זי"ע  
תתעלה מעלה מעלה עחיל אל חיל  
בגנזי ערוצים להעליץ טוב בעד כל ישראל  
שגיושע בתשויעת עולעים בב"א

לשוחפות של ברכה בכל עת  
**מוקד זרע שמשון**  
ארץ ישראל 02-80-80-500  
ארה"ב 347-496-5657



יו"ל ע"י האיגוד העולמי  
להפצת תורת  
**"זרע שמשון"**

לקבלת הגיון נא לשלוח למייל:  
zera277@gmail.com

#### ארה"ב

הרב מנחם בנימין פאשקס  
ZERA SHIMSHON  
C/O B PASKESZ 1645 48 ST  
BROOKLYN NY 11204  
347-496-5657  
mbpaskesz@gmail.com

#### ארה"ק

הרב ישראל זילברברג  
05271-66450

ניתן לשלוח תרומות והנצחות  
לזכות ולע"ג ולקחת חלק בהוצאות  
והפצת המליונות והספרים.

ניתן להפקיד בבנק מרבנטיל (17) סניף 635  
מספר השבוע 71713028 ע"ש זרע שמשון,  
כמו מן נתן לתרום בכרטיס אשראי

וזכות הצדיק ודביו תורתו הקדושים וכן מכל  
צדה וצוקתו, ויושפע על הלומדים ועל המסיעים  
בני חיי זמננו וכל טוב סלה  
כהגשתו  
בהקדמת ספריו.

### הודעה ובקשה!

השתדלנו להעמיק ברבדי רבנו ולבארם בראוי עד היכן שמשנת ידנו, אולם דברי רבנו עמוקים מני ים ואין כמותנו כלל להתגדר ולומר שהשגנו את עומק דבריו והעיונו, ובראי לא לקבוע כשה שכתב שזה הפירוש המוחלט ברביו, ולכן אנו פונים אל כל הלומדים הי"ו, שבאם תמצאו דברים שאינם כראוי ואינם עולים בקנה אחד עם דברי חז"ל או רבותנו הקדמונים, בודאי לא על רבנו הקדוש זי"ע יהיה תלונתכם כי אם עלינו, ובקשתנו שטוהה לשי מלומדים אשר יכן וימצא פירושים ודרכים יותר ראויים בהבנת דברי רבנו, אא מנסי שמיצאם לרדנו ככדי שנוכל לתקנם ולשלבם במהרורות הבאות, ובוה יהיה הלקו עמנו בוויי הרבים.

כמו מן נשמת לקבל הערות והארות לשיפורים מכל סוג שהוא לתועלת הלומדים,  
וכן באם תמצאו טעות ושגיאה מכל סוג שהוא, אנא תיידעו אותנו על כך ותבואו על הברכה.



## פְּרֻשֵׁת פִּי תִשָּׂא

ו

שָׁמַר כָּל הַשַּׁבָּתוֹת מִיּוֹם שֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ  
בְּרוּךְ הוּא הָעוֹלָם עַד שִׁיחִיו הַמְּתִים,  
שֶׁנֶּאֱמַר 'וְשָׁמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל' וְכו',  
עב"ל.

וְהוּא תִּימָא, דְּאִיךְ אֶפְשָׁר שְׂיִתְּנוּ לוֹ  
שָׁכַר מִמָּה שְׁלֵא שָׁמַר. וְעוּד,

מְדַרְשׁ יְלָקוּט (שמעוני פרשת תשא רמז  
שצא), 'וְשָׁמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל'  
אֵת הַשַּׁבָּת לְעֲשׂוֹת אֵת הַשַּׁבָּת לְדַרְתָּם'  
וְכו' (שמות לא, טז), רַבִּי נִתָּן אוֹמֵר, מִנֵּן  
אֵתָּה אוֹמֵר, שָׁכַל מִי שֶׁמְשַׁמֵּר אֵת  
הַשַּׁבָּת כְּתֻקְנָהּ, מַעֲלָה עָלָיו כְּאִלוֹ

מאמר ז"ל  
מנין שכל מי  
שמשמר את  
השבת  
כתקונה  
מעלה עליו  
הכתוב כאלו  
שמר כל  
השבתות  
וכו עד  
שיחיו  
המתים

## זרע שמִשׁוֹן הַמְּבֹאָר

ו

הכנת צרכי השבת בערב שבת - תיקון לנשמות התקע"ד דורות

קִיּוּמוֹ, כְּשִׁיחִיו הַמְּתִים, שֶׁנֶּאֱמַר 'וְשָׁמְרוּ בְּנֵי  
יִשְׂרָאֵל' וְכו' אֵת הַשַּׁבָּת - בְּשִׁבִיל שֶׁמַּר  
'אֵת הַשַּׁבָּת'<sup>2</sup>, אִזִּי לְעֲשׂוֹת אֵת הַשַּׁבָּת  
לְדַרְתָּם בְּרִית עוֹלָם' - מַחְשִׁיבִים לוֹ כִּאִילוֹ  
עֲשֵׂה אֵת כֹּל הַשַּׁבָּתוֹת שֶׁבְכֹל הַדּוֹרוֹת  
שֶׁבְעוֹלָם, מִתְחִילַת בְּרִיאָתוֹ וְעַד סוּפוֹ,  
בְּזִמְנֵי תַחֲיִית הַמְּתִים, עב"ל.

וְהוּא תִּימָא - דְּבַרֵי הִילְקוּט נִרְאִים  
כְּתוּמֵהֶם, דְּאִיךְ אֶפְשָׁר שְׂיִתְּנוּ לוֹ שָׁכַר  
מִמָּה שְׁלֵא שָׁמַר - עַל הַשַּׁבָּתוֹת שֶׁהֵיוּ לִפְנֵי  
שְׁנוּלָה, וְשִׂיחִיו לְאַחַר מִיתָתוֹ. וְעוּד יֵשׁ

דקדוקים בדברי המדרש שהשומר שבת כתקונה  
כשומר כל השבתות שבעולם

כתוב במְדַרְשׁ יְלָקוּט (שמעוני פרשת תשא  
רמז שצא)<sup>1</sup>, עַל הַפְּסוּק (שמות לא, טז) 'וְשָׁמְרוּ  
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֵת הַשַּׁבָּת לְעֲשׂוֹת אֵת הַשַּׁבָּת  
לְדַרְתָּם וְכו' בְּרִית עוֹלָם', רַבִּי נִתָּן אוֹמֵר,  
מִנֵּן אֵתָּה אוֹמֵר, שָׁכַל מִי שֶׁמְשַׁמֵּר אֵת  
הַשַּׁבָּת כְּתֻקְנָהּ - כִּהְלַכְתָּהּ<sup>2</sup>, שֶׁמַּעֲלָה עָלָיו  
הַכְּתוּב, וְנַחֲשֵׁב לוֹ לְעִנְיַן הַשָּׂכַר הַרְּאוּי לּוֹ,  
כְּאִלוֹ שֶׁמַּר אֵת כָּל הַשַּׁבָּתוֹת שֶׁהֵיוּ מִיּוֹם  
שֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵת הָעוֹלָם עַד סוּף

## ציונים ומקורות

הפטרה) פירש, שדרשו כן ממה שכתוב 'ושמרו' -  
בוא"ו החיבור, שבא לרבות את כל השבתות שעברו  
כבר. וראה עוד בכלי יקר (שמות לא, יג) מנין דקדק  
הילקוט מהכתוב לדרוש כן, ועייין שם בבאיור דברי  
הילקוט. ד. בורע ברך (בפרשתנו מהדורא א'  
ד"ה ובמדרש) עמד בזה, וז"ל, והא לכאורה קשה,  
למה כן. ואפשר לומר, דלהיות שבת משלים כל ימי

א. לשון הילקוט, רבי נתן אומר, מנין אתה אומר כל  
מי שמשמר את השבת כתקונה, מעלין עליו כאילו  
שמר כל שבתות מיום שברא הקדוש ברוך הוא עולמו  
עד שיחיו המתים, שנאמר 'ושמרו בני ישראל את  
השבת וגו'. ב. כך נראה שהוא פירושו הפשוט  
של 'כתיקונה'. אמנם רבינו בהמשך דבריו, מפרש  
ג. בגבול בנימין (ח"א דרוש ג וילך באופן אחר.

מֵהוּ 'פְּתֻקֹנָה'. וְעוֹד יֵשׁ לְדַקְדֵּק בַּפְּסוּק, שְׁהוֹפְרוּ בּוֹ שְׁתֵּי פְעָמִים 'שַׁבַּת'. וּבְרֵאשׁוֹן אָמַר, 'וְשִׁמְרוּ' לְשׁוֹן שְׁמִירָה, וּבִשְׁנֵי 'לַעֲשׂוֹת' לְשׁוֹן עֲשִׂיהָ.

וְנוֹדַע (שֶׁעַר הַכוּוֹנוֹת לְהֵאָרִי וְ"ל בְּעֵינַי לַיִל ו', חֶסֶד לְאַבְרָהָם מֵעֵין חֲמִישִׁי נִהַר ו'), כִּי בְּעֶרְבַּב שַׁבַּת מִתְחִיל לְהִתְנוּצֵץ בְּאָדָם אִיזוֹ הָאָרְהָ שֶׁל נִשְׁמָה יִתְרָה, וּכְמוֹ שֶׁפְּתוּב

### זרע שְׂמִשׁוֹן הַמְּבֹאָר

שְׁמִירָה, וּבִשְׁנֵי - בַּפְּעַם הַשְּׁנִיָּה, אָמַר הַפְּסוּק 'לַעֲשׂוֹת אֶת הַשַּׁבַּת', בְּלִשׁוֹן עֲשִׂיהָ.

בערב שבת מתחילה הארת הנשמה יתירה

וְיֵשׁ לְתַרְץ, בְּהַקְדָּם מֵה שְׂנוֹדַע (שֶׁעַר

הַכוּוֹנוֹת עֵינַי לַיִל ו', סָב, א. חֶסֶד לְאַבְרָהָם מֵעֵין חֲמִישִׁי נִהַר ו'), כִּי בְּעֶרְבַּב שַׁבַּת מִתְחִיל לְהִתְנוּצֵץ - לְהֵאָרִי בְּאָדָם, אִיזוֹ הָאָרְהָ שֶׁל הַנִּשְׁמָה הַיִּתְרָה שְׁבָאָה אֵלָיו בַּשַּׁבַּת, וּכְמוֹ

לְהַקְשׁוֹת עַל לִשׁוֹן הַיִּלְקוּט, מֵהוּ הַלִּשׁוֹן 'שִׁמְשָׁמַר אֶת הַשַּׁבַּת פְּתֻקֹנָה' שֶׁנִּקְטָה, וְלִמָּה לֹא הָיָה דִּי שִׁימָר 'כֹּל הַמְּשָׁמַר אֶת הַשַּׁבַּת'.

וְעוֹד יֵשׁ לְדַקְדֵּק בְּלִשׁוֹן הַפְּסוּק שֶׁהוּבָא בִּילְקוּט, שְׁהוֹפְרוּ בּוֹ שְׁתֵּי פְעָמִים 'שַׁבַּת', וּבְרֵאשׁוֹן - בַּפְּעַם הָרֵאשׁוֹנָה אָמַר הַפְּסוּק, 'וְשִׁמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשַּׁבַּת' בְּלִשׁוֹן

### צִיּוֹנִים וּמְקוֹרוֹת

בְּעֶרְבַב שַׁבַּת, אַחַר הַשְּׁעָה ה' מִן הַיּוֹם, שֶׁאֵין לוֹ חִיבוּט הַקֶּבֶר. לְפִי שְׁמֵן הַשְּׁעָה ה', מִתְחִיל תּוֹסְפוֹת קְדוּשַׁת שַׁבַּת, וְיֵשׁ לוֹ דִּין, כְּאִילוֹ נִקְבַר בַּשַּׁבַּת עֲצֻמוֹ. וְאָמַר לִי, כִּי זֶה סוּד ה' יִתְרָה שֶׁל 'יּוֹם הַשְּׁשִׁי', כִּי בְּכָל הַיָּמִים לֹא נִזְכַּר בְּהֵם ה', כְּמוֹ בְּיוֹם אֶחָד, לֹא אָמַר 'הָאֶחָד', וְכֵן בְּיוֹם ב' כּו', אֲבָל כֵּאֵן נִאֲמַר ה', לְרִמּוֹז כִּי ב'ה' שְׁעוֹת מִיּוֹם ו', תִּיכַף סִמָּךְ אֵלָיו וְיִכּוּלוּ הַשְּׁמַיִם וְהָאָרֶץ כּו', וְתִיכַף נִחְשָׁב כְּאִילוֹ הוּא יוֹם שַׁבַּת, וְלִכְךָ סִמָּךְ הו' וְיִכּוּלוּ כו'. וּמוֹרֵי ז"ל הוֹדָה לְדַבְּרָיו, וְהִסְכִּים עֲלֵיהֶם, ע"כ. וְז"ל שֶׁעַר הַגְּלוּלִים (לְמַהֲרָח"ו, הַקְּדָמָה כג), וְשִׁמְעֵתִי מִמוֹרֵי ז"ל, כִּי הַנִּקְבַר בְּעֶרְבַב שַׁבַּת אַחַר חֲמֵשׁ שְׁעוֹת בְּיוֹם, וְשֶׁעָה חֲמִישִׁית בְּכָלל, אֵינּוּ רוֹאֵה חִיבוּט הַקֶּבֶר, כִּי קְדוּשַׁת הַשַּׁבַּת מְפָרֶדֶה מִמֶּנּוּ הַקְּלִיפָה בְּלִי שׁוּם צַעַר שֶׁל חִיבוּט הַקֶּבֶר וכו'. וּבִשְׁשִׁיָּה מְקוּבָצֵת (כְּתוּבוֹת קג, ב ד"ה סִמָּךְ), כְּתַב בְּשֵׁם רִש"י מִכְת"י עַל דְּבַרֵי הַגְּמָרָא שֶׁהִמַּת בְּעֶרְבַב שַׁבַּת סִמָּךְ יִפָּה לוֹ, מִשׁוּם דְּבַעַת מִנּוּחָה מֵת, וְקָא מְעִיל לְאַחֲרֵי מִנּוּחָה, וְקָא מִינְצֵל מִחִיבוּט הַקֶּבֶר. זֶה לִשְׁוֹן הַחֶסֶד לְאַבְרָהָם, אֲמַנִּים מִי שְׁנִקְבַר בְּיוֹם ו' אַחַר ה' שְׁעוֹת אֵין רוֹאֵה חִיבוּט הַקֶּבֶר, כִּי קְדוּשַׁת שַׁבַּת מְפָרֶדֶה מִמֶּנּוּ [אֶת הַקְּלִיפָה] בְּלִתִּי צַעַר. אֲכַן לֹא הוּבָא בְּדַבְרֵיהֶם חִילּוּק בֵּין נִקְבַר בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְנִקְבַר בַּחוּץ לְאֶרֶץ. וְאִדְרַבָּה, בְּהַגְהַת

הַמַּעֲשֶׂה, שֶׁהָרִי הַשַּׁבַּת הִיא כְּנֻקְדָה אֶל הַמְּרוֹזֵוּ וְכִידוּעוֹ, וְנִמְצָא עַל יַדֵּי שַׁבַּת נִשְׁלַם כֹּל יוֹם, עַד שֶׁכֵּל אֶחָד הוּא בְּמִקּוֹם אֶלֶף שָׁנָה, כִּיּוֹמוֹ שֶׁל הַקְּבִי"ה שֶׁהוּא אֶלֶף שָׁנָה, בְּאוֹפֵן דְּשֵׁשֶׁת יָמִים הִלְלוּ הֵם שֵׁיִת אֶלֶפִי שְׁנַיִן, וּבִזָּה נַעֲשֶׂה כְּאִילוֹ שִׁימָר הַשַּׁבַּתוֹת מִיּוֹם שְׁנִבְרָא הָעוֹלָם עַד תְּחִיַּת הַמֵּתִים, שֶׁהֵם שֵׁיִת אֶלֶפָא דְּהוּי עֲלֵמָא כּו', ע"כ. וְז"ל הַפְּנִיִם יּוֹפֵת (וְיִקְרָא יח, ה), הָעֵינַיִן הוּא, כִּי תַחֲלִילַת בְּרִיאַת הָאָדָם הִיא עַל מִנַּת שִׁימּוֹר הַמִּצְוֹת וְיַחֲיָה עַד סוֹף הָעוֹלָם, שֶׁהוּא זִמָּן תְּחִיַּת הַמֵּתִים, וְהוּי כְּלוּלִין בּוֹ כֹּל הַנִּשְׁמוֹת, וְכִשְׁחַטָּא וְנִגְזַר עֲלָיו מִיתָה, נִתְחַלַּק לְחֻלְקִים בְּדוֹר אַחַר דוֹר, לִכְךָ כְּשֶׁאֲדָם שׁוֹמֵר שַׁבַּת בְּכָל יָמָיו, נִחְשָׁב לוֹ כְּאִילוֹ הִיא כְּלוּל בְּאֲדָם הָרֵאשׁוֹן, וְהִיא חִי עַד זִמָּן תְּחִיַּתָּה. ה. נִרְאֵה שְׁכוּוֹנוֹת רַבִּינוּ הִיא לְשֵׁנֵי דְקְדוּקִים: א. לְמָה כְּתוּב ב' פְּעָמִים שַׁבַּת בַּפְּסוּק, וְלִמָּה לֹא כְּתוּב בְּקִיצוֹר, 'וְשִׁמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשַּׁבַּת לַעֲשׂוֹתָהּ' וּגו'. ב. לְמָה שִׁינָה הַכְּתוּב בְּלִשׁוֹן, שְׁבַחְתִּילָה נִקְט לִשְׁוֹן שְׁמִירָה, וְלִבְסוֹף נִקְט לִשְׁוֹן עֲשִׂיהָ. ו. רָאֵה גַם בְּאוֹר הַחַיִּים שֶׁעֲמַד עַל הַשְּׁנֵי בְּלִשׁוֹן הַפְּסוּק, וּבִיאַר בְּכִמָּה אוֹפְנִים. ז. וְז"ל שֶׁעַר הַכוּוֹנוֹת (לְמַהֲרָח"ו, שֵׁם ד"ה זֶה הַחֲלִי), וּבַתְּחִילָה נִבְאָר עֵינַי אֶחָד שֶׁאֲמַר לִי מוֹרֵי [הָאָר"י] ז"ל, שֶׁקִּיבֵל מֵאֲדָם אֶחָד גְּדוּל, שֶׁאֲמַר שֶׁקְּבִלָה הִיתָה בִּידוֹ מְרֻבוּתִי, שֶׁכֵּל מִי שְׁנִקְבַר

(בראשית א, לא) 'יום הששי', ה"א יתרה, חמש שעות של יום הששי, נצול לרמוז, שמי שנקבר בארץ ישראל אחר

מחבוט הקבר.

### זָרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבוּאָר

כן, מי שנקבר בארץ ישראל אחר חמש שעות [ה"א] של יום הששי, נצול מחבוט הקבר - הדינים והיסורים שדנים ומייסרים את נשמת האדם אחרי שנקבר<sup>ט</sup>, לפי שנחשב כאילו נקבר בשבת עצמו.

שְׁפָתוֹב בַּמַּעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית (בראשית א, לא)<sup>ט</sup> 'יום הששי', ואות ה"א של 'השישי' שהיא יתרה - מיותרת, שהיה לו לכתוב 'יום שישי', באה לרמוז, שמהשעה החמישית [ה"א] של היום השישי ואילך, כבר נחשב כאילו הוא יום השבת. ועל

### צִיּוּנִים וּמְקוּרוֹת

עד מוצאי שבת קודש, ויש ל"א שעות עם השעה אחת שמוסיפים מחול על הקודש, כמבואר בזוהר ויקהל (שע"א), וסימן 'חסד א"ל כל היום'. ע"כ. ומבואר בדבריו, שהתנוצצות הנשמה יתירה היא מחצות, והיינו על ידי קריאת שמו"ת. ובוזב השלמים (להרב משה גלאנטי זצ"ל, פרשת כי תצא ד"ה עוד ראיתי) כתב, שאדם הראשון היה שכיר ביום הששי, והקב"ה פרע לו שכרו ביום הששי עצמו, שתוספת הנשמה באה מיום הששי מחצות. וענין הנשמה היתירה מבואר בכיצה (טז, א) דאמר רבי שמעון בן לקיש, נשמה יתירה נתן הקדוש ברוך הוא באדם ערב שבת, ולמוצאי שבת נוטלין אותה הימנו, שנאמר (שמות לא, יז) 'שבת וינפש', כיון שבשבת ווי אבדה נפש. והנה רש"י (שם ד"ה נשמה) פירש, שנשמה יתירה, היא רוחב לב למנוחה ולשמחה, ולהיות פתוח לרוחה ויאכל וישתה ואין נפשו קצה עליו. אמנם רבינו כאן מפרש כדעת הזוהר (ח"ב רד, א), שהנשמה יתירה הוא ענין רוחני, כלומר, שבשבת מוסיפים מן השמים לכל איש ישראל, תוספת נשמה רוחנית, מלבד הנשמה שיש לו בכל ימות השבוע. ט. לשון הפסוק, וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת פֶּלֶא אֲשֶׁר עָשָׂה וַהֲנִיחָהּ טוֹב מְאֹד וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם הַשְּׁשִׁי. י. כמו שכתוב בשאר הימים 'יום אחד', 'יום שני' וכו', בלי ה"א. יא. במסכת שמחות (ספר חיבוט הקבר פ"א ה"ו) שנינו, שאלו תלמידיו את ר' אליעזר, כיצד דין הקבר, אמר להן, כיון שנפטר אדם מן העולם, בא מלאך המות וישב לו על קברו, ומכה אותו בידו, אומר לו, הגידה לי מה שמך, אומר לו, גלוי וידוע שמי לפני מי שאמר והיה העולם, שאיני יודע מה שמי, באותה שעה מכניס רוחו ונשמתו

המר"ש וויטל ז"ל לספר הכוונות שם כתב, שנראה שהוא גם כן בחוץ לארץ. אולם בדברי רבנו להלן כתב מי שנקבר בארץ ישראל אחר חמש שעות וכו', ומבואר דהיינו דוקא להנקבר בארץ ישראל. וראה במסכת שמחות (ספר חיבוט הקבר פ"א, ה"ד בראשית חכמה שער היראה פי"ב) שז"ל, אבל אמרו חז"ל, הדר בארץ ישראל ומת בערב שבת קודם שקיעת החמה, ונקבר בשעת תקיעת שופר בערב שבת, אינו רואה דין הקבר. ובשו"ת שיח יצחק (להרב יצחק ווייס זצ"ל, סימן תסו) דדקדק, שהמשך לשון המסכת שמחות הוא 'ומה יעשה שינצל מדין קבר, יהיה אוהב צדקות ואוהב תוכחות, ואוהב גמ"ח ומכניס אורחים לתוך ביתו ויתפלל תפלתו בכוונה, אפילו מת בחוץ לארץ ומת בער"ש, אינו רואה דין קבר, ואף לא דיני גיהנום, ונראה שכדי שיזכה לזה בחוץ לארץ, צריך לזה עוד שאר דברים. ובשיירי כנסת הגדולה (הגהות טור י"ד סימן שלט ס"ז) הביא שהרדב"ז (שו"ת ח"א סימן קז) כתב, דאינו מציל מחיבוט הקבר אלא מי שמת סמוך לשבת ונקבר עם דמדומי חמה, אבל מי שמת בבקר ושהו אותו עד סמוך לשבת, אינו ניצול. עוד בענין תנאי אחר, דבעינן שיהא צדיק ובעל מצות, אבל מי שאין בו מדות אלו, אדרבא מכביד עליו העונש, דמעיינו בדיניה טובא. ח. כתב בספר עונג שבת (להרב אברהם ראובן כ"ץ זצ"ל, ערב שבת אות ד) בשם מקובלים וז"ל, יקרא האדם שמו"ת - ר"ת שנים מקרא ואחד תרגום, כיון שהוא קורא שמו"ת, נקרא אדם, כי על ידי קריאת שנים מקרא ואחד תרגום בא לו נשמה יתירה. ומבואר לידועי חן כי בערב שבת מחצות ואילך מתחיל להתנוצץ ניצוצי קדושת שבת

**וְעוֹד,** שְׁנֵם הוּא יוֹם קְדוֹשׁ לְהִכִּין עֲצֻמוֹ לְצַרְכֵי שִׁפְתָּה (שבת ק"ז, ב), וְאַחַר חֲצוֹת לְקַדֵּשׁ עֲצֻמוֹ לְתַקֵּן מִלְּבוּשָׁיו, פְּנֹדָע (ראה פרי עין חיים שער השבת פ"ז-ח), וְלִצְאֹת לְקִרְאֵת שִׁפְתָּה בְּשִׁמְחָה וּבְטוֹב לֵבָב.

### זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבוּאָר

הוּא יוֹם קְדוֹשׁ הַמִּיּוּעַד לְהִכִּין עֲצֻמוֹ מִהַבּוֹקֵר לְסַפֵּק אֶת צְרֻכֵי הַשִּׁפְתָּה, כַּמְּבוּאָר בַּגְּמָרָא (שבת ק"ז, ב)<sup>27</sup>. וְאַחַר חֲצוֹת שֶׁל עֶרֶב שַׁבָּת, הוּא הַזְּמַן הַמִּיּוּעַד לְקַדֵּשׁ הָאָדָם אֶת עֲצֻמוֹ, וְלְתַקֵּן - לְהִכִּין אֶת מִלְּבוּשָׁיו שֶׁל שַׁבָּת וּלְלַבֵּשׁוֹ, פְּנֹדָע (ראה פרי עין חיים שער השבת פ"ז-ח), וְסִמּוֹךְ לְכַנִּיסַת הַשַּׁבָּת לִצְאֹת לְקִרְאֵת שִׁפְתָּה וּלְקַבְּלָהּ בְּשִׁמְחָה וּבְטוֹב לֵבָב<sup>28</sup>.

הַרִי מְבוּאָר, שֶׁבְעֶרֶב שַׁבָּת אַחַר חֲצוֹת הוּא זְמַן תִּיקוּן הַנִּשְׁמוֹת לְהַצִּילֵן מִחִיבוּט הַקֶּבֶר, וְהַתִּיקוּן הוּא מִפְּנֵי תַחִילַת הַתְּנוּצְצוֹת הַנִּשְׁמָה יִתִּירָה בְּבִנֵי הָאָדָם, בְּזִמְנָה זֶה, שְׁעִנִּינָה הוּא תַחִילַת הַתְּנוּצְצוֹת קְדוּשַׁת הַשַּׁבָּת, וַיֵּשׁ בַּכַּח קְדוּשַׁת הַשַּׁבָּת לְהַגִּן עַל נִשְׁמַת הָאָדָם מִפְּנֵי צַעַר חִיבוּט הַקֶּבֶר, וְלְתַקֵּן הַנִּשְׁמָה.

ערב שבת מקודש להכנה לשבת

וְעוֹד יֵשׁ לְהַקְדִּים, שְׁעֶרֶב שַׁבָּת, נֵם

### צִיּוֹנִים וּמִקּוּרוֹת

בַּגּוֹפּוֹ וּמַעֲמִידוֹ, וּמוֹשִׁיבוֹ בְּדִין. וְעוֹד שְׁנִינוּ (שם ה"ח), חִיבוּט הַקֶּבֶר אֶפִּילוֹ צְדִיקִים גְּמוּרִים, וְאֶפִּילוֹ גְּמוּלֵי חַלֵּב, וְאֶפִּילוֹ יוֹנְקֵי שָׁדַיִם, וְאֶפִּילוֹ נְפִלִים בּוֹ נְדוּנִים. [נְאֻמָּנָם נִרְאָה שֵׁשׁ כַּמָּה דְּרָגוֹת בְּצַעַר הַחִיבוּט הַקֶּבֶר, שֶׁבִּסְפָר מַעֲבָר יְבוּק (שַׁפְּתֵי רִנּוֹת פֶּרֶק מֵב) כְּתַב בִּשְׁם גּוּרֵי הָאָרֶץ, שֶׁהַצְּדִיקִים וְהַתְּלַמִּידֵי חֻכְמַיִם שְׁעוֹשִׂים מַעֲשִׂים טוֹבִים בַּחַיִּיהֶם וְחוֹבְטִים עִצְמָם עַל דְּבָרֵי תוֹרָה וְהַמְצוֹת, מִתְּפַרְדֵּת מֵאֵלֶיהָ הַקְּלִיפָה מַעֲלִיהֶם עַל יְדֵי הַצַּעַר וְהַיִּסּוּרִין שֶׁסָּבְלוּ בַּחַיִּיהֶם, וְעַל יְדֵי הַתּוֹרָה שֶׁמִּתְשֵׁת כְּחוֹ שֶׁל הָאָדָם. ע"ש. וּבִסְפָר חֲרָדִים (מַצּוֹת לֹא תַעֲשֶׂה פ"ז) כְּתַב, מִיָּד אַחֲרֵי שֶׁנִּקְבַּר הַרְשֵׁעַ, מַחֲזִירִים נִשְׁמָתוֹ לְגוֹפּוֹ, וּשְׂנִינָה נְדוּנִין יַחֲדָיו הַנֶּפֶשׁ עִם הַבָּשָׂר, עַל יְדֵי מֵלָאכִי חֻבְלָה בִּיסּוּרִין קָשִׁים בַּחִיבוּט הַקֶּבֶר. וְעַמֻּק הַמֶּלֶךְ (שַׁעַר תִּיקוּנֵי הַתְּשׁוּבָה פ"ג) כְּתַב וּז"ל, כָּל הַנִּשְׁמוֹת הַלְלוּ שֶׁל הַתְּתַקְעֵד דּוֹרוֹת אֵף עַל פִּי שֶׁהֵם רְשָׁעִים גְּמוּרִים, עַל כֹּל זֹאת הֵם נִשְׁמוֹת יְקִירוֹת וְנִיצוּצֵי קְדוּשָׁה בָּהֶם, אֲלֵא שְׁהָרַע גְּבִירָה בָּהֶם כָּל כֵּךְ מֵאוֹתוֹ הַרַע שֶׁל עוֹלָם הַתּוֹהוֹ, עַד שֶׁהַקְּדוּשָׁה שֶׁהִיָּתָה בָּהֶם לֹא הָיָה בָּהֶם יְכוּלַת לְהַרִים רֹאשׁ עַד שֶׁנִּידוּנָתָה בַּחִיבוּט הַקֶּבֶר מִלְּשׁוֹן חִיבוּט חֲבוּטֵךְ (יְרוּשְׁלַמִי יְבֻמוֹת יג, ב) כַּאֲדָם הַמְנַעַר טְלִיתוֹ. וּמִפְּנֵי שֶׁאֵין יְכוּלַת בַּחִיבוּט הַקֶּבֶר לְהַסִּיר הַזּוֹהֵמָה

הַנְּדַבְּקָתָה בַּהֲנַפְּשׁ, וְהִיא קָשָׁה וְחוֹזֶקָה עַד מְאוּד, לְכַן צְרִיכָה לְהִיְהִיָּה נְדוּנָתָה בְּשֶׂאֵר עוֹנְשִׁים קָשִׁים וּמְרִים בְּהַכּוֹת הַשְּׁלִשְׁלָאוֹת עַד שֶׁיִּנְתֵּן כָּל הַזּוֹהֵמָה מִמֶּנּוּ וְאַחַר כֵּךְ יֵשׁ כַּח בְּגִינָהֶם לְשֹׂאֹב אֶל תּוֹכוֹ כָּל הַזּוֹהֵמָה וְנַפְשׁ הַרְשָׁעִי יוֹדֵךְ וְאַחַר כֵּךְ יִהְיֶה צְדִיק בְּמַעֲשָׂיו עַל כָּל פְּנִים בְּסוּף הַצִּירוּף. ע"כ. וְשִׁמָּה יֵשׁ לוֹמֵר, שֶׁלִּכְּן הַנֶּקֶבֶר בְּעֶרֶב שַׁבָּת נִיצוֹל מִחִיבוּט הַקֶּבֶר, שֶׁאֵז יֵשׁ תִּיקוּן לְדוֹרוֹת הַלְלוּ. וְעֵינֵי סֵפֶר חֲסִידִים (סִימָן לֵב) וּבְמִדְרַשׁ תַּלְפִּוֹת (עַרְךְ חִיבוּט הַקֶּבֶר). וְרֵאָה בְּשַׁעַר הַגְּלוּלִים (שַׁעַר כג), שֶׁהָאֵרִיךְ בְּעֵינֵי חֲבוּט הַקֶּבֶר. יב. לְשׁוֹן הַגְּמָרָא, אִמֵּר רַב חֲסֵדָא, לְעוֹלָם יִשְׁכֵּם אָדָם [בַּבּוֹקֵר שֶׁל יוֹם שִׁשְׁיָן לְהוֹצֵאת שַׁבָּת לְטִירוּחַ וְלְהִכִּין צוּרְכֵי שַׁבָּת], שְׁנֵאֲמַר (שְׁמוֹת טז, ה) זֵהִיָּה בְּיוֹם הַשִּׁשִּׁי וְהִכִּינוּ אֶת אֲשֶׁר יִבְאוּ, לְאַלְתֵּר. וְזֵה לְשׁוֹן הַשׁו"ע (או"ח סי' רנ ס"א), יִשְׁכֵּם בַּבּוֹקֵר בְּיוֹם שִׁשִּׁי, לְהִכִּין צְרֻכֵי שַׁבָּת. יג. אוֹלֵי הַתְּכוּנִין רַבִּינוּ בִּלְקַדֵּשׁ עֲצֻמוֹ, בְּרִחִיצָה וּטְבִילָה לְכַבּוֹד שַׁבָּת. וְרֵאָה לִיקוּטֵי מַהְרִ"ח (סֵדֶר הַתְּנַהּגוֹת עֶרֶב שַׁבָּת, ד"ה וְעֵינֵי בְּסֵדֶר הַיּוֹם) בִּשְׁם סֵפֶר כְּנַפְיָה יוֹנָה, שֶׁהַטְּבִילָה תִּהְיֶה אַחַר חֲצוֹת הַיּוֹם. [אֲנַמְּנָם שֶׁם הִבִּיא גַם בִּשְׁם סִידוּר ר' שַׁבָּתִי, שֶׁזְּמַן הַטְּבִילָה הוּא אַחֲרֵי שַׁעַר הַחֲמִישִׁית]. יד. רֵאָה שַׁבָּת (קִיג, א), יוֹכַבְדָּתוֹ מַעֲשׂוֹת דְּרֻכִּיךְ

וּבְפֶרֶק ב' דְּחִגְיָנָה (יג, ב) תַנְיָא, אֵלּוּ תַתְקַע"ד דוֹרוֹת שְׁקָמְטוּ רַבִּי שְׁמַעוֹן הַחֲסִיד אֹמֵר, לְהַפְרָאוֹת קָדָם שְׁנַבְרָא הָעוֹלָם, וְלֹא אֲשֶׁר קָמְטוּ וְלֹא עֵת' (איוב כב, טז), נִבְרָאוּ, עֶמֶד הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא

### זרע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבֹאֵר

ראויה להנתן רק לאחר אלף דורות<sup>ט</sup>, ואמנם לבסוף לא נִבְרָאוּ דורות אלו לפני מתן תורה, לפי שראה הקב"ה, שאין העולם יכול להתקיים בלא תורה, וגם לא היתה התורה ראויה להנתן לדורות אלו משום שהיו רשעים<sup>ט</sup>, ולכן עמד וטרד את כל התקע"ד דורות אלו ולא בראם אז, ונתן את התורה לסוף עשרים וששה דורות שהיו מאדם הראשון עד משה רבינו, ועמד הקדוש ברוך הוא

המצוות של ערב שבת - תיקון לתקע"ד דורות

ובגמרא כְּפֶרֶק ב' דְּחִגְיָנָה (יג, ב) תַנְיָא, רַבִּי שְׁמַעוֹן הַחֲסִיד אֹמֵר - על הפסוק (איוב כב, טז) "אֲשֶׁר קָמְטוּ וְלֹא עֵת' - הדורות שנגזר עליהם להבראות, אך נכרתו מהעולם לפני זמנם, כלומר, שלבסוף לא נבראו אז. ואלו הן הדורות שלא נבראו בזמנם, אֵלּוּ הֵן תַתְקַע"ד [974] דוֹרוֹת, שְׁקָמְטוּ - שנגזר עליהם לְהַפְרָאוֹת קָדָם שְׁנַבְרָא הָעוֹלָם - מפני שהתורה היתה

### ציונים ומקורות

לקראת חתן וכלה. ובמשנה ברורה (סק"י) כתב, בקצת מקומות נוהגין לצאת מבית הכנסת לעזרה ואומרים בואו ונצא וכו', ואנו נוהגין שמהפכין פניהם לצד מערב כשאוברים בואי בשלום וכו'. אמנם בשער הכוונות (ענין קבלת השבת דרוש א, סד, א) כתב, שכנראה (מדברי הגמרא), 'כי היו תוך העיר, והיו מתחברים לצאת לשדה, לקראת שבת אורח הנכבד'. טז. לשון הגמרא, 'אשר קמטו ולא עת נהר יוצק יסודם', תניא, אמר רבי שמעון החסיד, אלו תשע מאות ושבעים וארבע דורות שקומטו להיבראות קודם שנברא העולם ולא נבראו, עמד הקדוש ברוך הוא ושתלן בכל דור דור, והן הן עזי פנים שבידור. יז. לשון הפסוק, 'אֲשֶׁר קָמְטוּ וְלֹא עֵת נָהָר יוֹצֵק יְסוּדָם'. יח. 'קומטו' הוא מלשון גזירה. ע"פ רש"י (ד"ה קומטו). יט. והיינו שאלו התקע"ד דורות, יחד עם הכ"ו דורות שבאמת נבראו קודם מתן תורה, הן ביחד אלף דורות. כ. כן מבואר ברבינו בחיי (בראשית א, ג). והמהרש"א (ח"א נדרים לט, ב ד"ה תשובה) כתב וז"ל, ראה הקדוש ברוך הוא שרשעים הם, ולא תועיל להן התשובה, וקומטו בלא עת, כדאמרינן בחגיגה. וכתב האלשיך (שמות א, ז), הנה, מאז ראה הוא יתברך, כי

(ישעיהו נח, יג), 'וכברתו' שלא יהא מלבושך של שבת כמלבושך של חול. מלשון רבינו נראה, שמצוה ללבוש בגדי שבת בערב שבת מיד אחר חצות. וראה ברמ"א (אורח סימן רסב ס"ג) שז"ל, 'וילביש עצמו בבגדי שבת מיד אחר שרהץ עצמו, וזהו כבוד השבת. ועל כן לא ירחץ לשבת אלא סמוך לערב, שלביש עצמו מיד. וצ"ע. ואולי כוונת רבינו, רק שיכין מלבושיו אחר חצות, כדי שיהיו מוכנים ויוכל ללבשם קודם חשיכה, וכמו שכתב בסדר היום (הנהגת והכנת יום הששי לכבוד השבת ד"ה ואחר שאל) וז"ל, ואם יש לו איזה מלאכה לעשות יגמור אותה קודם חצות, שאין לו לעשות מלאכה אחר חצות, שכבר נכנס קדושת שבת, וצריך להכין עצמו, במלבושיו ובעניניו כולם, כדי שימצא הכל מוכן ומוזמן לקבל שבת מבעוד יום. טו. ראה שבת (ק"ט, א), רבי חנינא מיעטף [היה מתעטף בבגדים חשובים] וקאי אפניא דמעלי שבתא [והיה נעמד בשעת כניסת השבת] אמר, בואו ונצא לקראת שבת המלכה. רבי ינאי לביש מאניה מעלי שבת [היה לובש את בבגדיו המיוחדים לשבת], ואמר, בואי כלה בואי כלה. וז"ל השו"ע (אורח סימן רסב ס"ג), ילבש בגדיו הנאים, וישמח בביאת שבת, כיוצא לקראת המלך, וכיוצא

וְשִׁתְּלֶן בְּכָל דּוֹר וְדוֹר, הֵן הֵן עֲוֵי פָּנִים  
שְׁבִדּוֹר, עַכ"ל. וְכָתְבוּ הַמְּקַבְּלִים,  
שֶׁהַמְצֻוֹת שְׁאָנוּ עוֹשִׂים בְּעֶרְב־שַׁבָּת  
לְכַבּוֹד הַשַּׁבָּת, הֵם תְּקוּן לְאֵלוֹ הַדּוֹרוֹת.

וְשִׁתְּלֶן - לנשמותיהם של תתקע"ד דורות  
אלו, בְּכָל דּוֹר וְדוֹר - שבכל דור ודור,  
נולדים חלק מהתתקע"ד דורות, והן -  
הנשמות של תתקע"ד דורות, הֵן הַעֲוֵי  
פָּנִים - האנשים החצופים שנמצאים בְּכָל  
דּוֹר, עַכ"ל. וְכָתְבוּ הַמְּקַבְּלִים<sup>כא</sup>, שֶׁהַמְצֻוֹת  
שְׁאָנוּ עוֹשִׂים בְּעֶרְב־שַׁבָּת, שאנחנו מכינים  
בו, את עצמנו וכל הנצרך לְכַבּוֹד הַשַּׁבָּת,  
הֵם תְּקוּן לְאֵלוֹ הַתְּתַקַּע"ד דּוֹרוֹת שֶׁנִּשְׁתַּלּוּ

### זרע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבּוֹאֵר

בכל הדורות. וּמְבִיאִים לְדַבְרֵיהֶם רִמּוֹז,  
שֶׁכֵּן 'עַרְב־שַׁבָּת', גִּמְטְרִיאַת תְּתַקַּע"ד<sup>כב</sup>.

ועל פי זה יש לומר, שְׁהוּוּ פְּרוּשׁ  
הַפְּתוּב - הפסוק וְשָׁמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת  
הַשַּׁבָּת לַעֲשׂוֹת אֶת הַשַּׁבָּת לְדֹרֹתֶם בְּרִית  
עוֹלָם, פְּשׁוּ'שְׁמֵרוֹ' בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת  
הַשַּׁבָּת, דְּהִינוּ שִׁישְׁמְרוּ' אֶת הָעֶרֶב שַׁבָּת,  
שְׁבוּ הַאִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי הוּא שׁוֹמְרֵי<sup>כג</sup>  
וּמְמַתִּין - ומצפה שְׁיִבֵּא שַׁבָּת, והוא

להתיך ולהתם הוזהמא, היה צריך אלף דור וכו',  
אלא, שראה שמחמת רוע הבחירה, היתה הוזהמא  
בלתי הולכת ומתמעטת. על כן עקר תתקע"ד דור  
ושתלן בכל דור ודור, ונשארו ששה ועשרים דור.  
וראה עוד, עמק המלך (שער עולם התווה פרק ל'  
וואילך, שער תיקוני תשובה פ"ג) קהלת יעקב (להרב  
יעקב צבי יולס זצ"ל, ערך קומטו). כא. זה  
לשון הרמ"ע מפאנו (מאמרי הרמ"ע מכת"י, צבאות  
ה' ח"ד ד"ה נקטינן), נקטינן מי שטרח בערב שבת  
וכו', זה אברהם אבינו ע"ה שהיה ראשון ליגיעי כח  
המתגברים על יצרם ולא רצה להושיט זרועו לדבר  
עבירה, נתן לו שכר מצוה מצוה, שטרח גם כן כל  
ימיו לשם ערב"ב שבת בגימטריא תתקע"ד דורות  
להוציא יקר מזול"ל וכו'. והיה שכרו 'אכל בשבת'  
אכילה ודאי של ענו"ג אין רע בכלל, דל מספר 'ד"עי'  
מתתקע"ד נשאר 'בשב"ת', ע"כ. וראה עוד שם  
במאמר צבאות ה' ח"ב. ובעשרה מואמרות (להרמ"ע  
מפאנו, מאמר חקור דין ח"ג פכ"א) כתב, שבמצרים  
תיקנו את התתקע"ד דורות]. וז"ל המגלה עמוקות  
(פרשת אמור ד"ה או איש), ויצא מפרשה שלמעלה,  
בכל ערב"ב שבת בגימטריא תתקע"ד דורות שצריך  
לתקן אותם. כב. בספר הילוקוטים (תהלים סימן

### צינונים ומקורות

(נא) ובכנפי יונה (ח"ג סימן סג) כתבו, שהטבילה  
בכוונה גורמת תיקון לתתקע"ד דורות. וראה בספר  
כבוד שבת (הרב אברהם בנימין קולטנובסקי זצ"ל,  
מאמר ערב שבת שער כב אות ח) שכתב לרמז  
שייכות הטבילות בערב שבת עם תיקון הדורות  
הללו. ועיי"ש עוד (שער יג), שסילוק הדורות הללו  
נעשה בערב שבת]. עיין בפרי עין חיים (שער השבת  
פ"ח ד"ה ונחזור לענין) שביאר ענין התיקון הנעשה  
בערב שבת על ידי משה רבינו היורד עם כמה  
צדיקים עמו, 'להעלות כל הנשמות הנתונות בקליפה  
ואינן יכולין לעלות וכו' בין הנשמות של מתים ובין  
נשמות של חיים'. וראה בית עולמים ('סוד תתקע"ד',  
לאדרא רבא קל, א) שתיקון הדורות הללו נעשה על  
ידי משה רבינו. ובלקט שמואל (ערך בריאה) כתב,  
שבמצרים נתקנו 'ערב' מהדורות הללו, ונשארו  
'תש"ב' דורות, ובא משה ותיקן להם השבת, אותיות  
'תש"ב'. וראה ריקאנטי (ויקרא כה ח-ג), שביאר  
בדרך רמז, שבסוף האלף הששי שהוא כנגד יום  
הששי, הוא זמן תיקון הנשמות, לפני בוא האלף  
השביעי שהוא כנגד יום השבת. כג. פעמים  
שלשון 'שומר' הוא לשון 'ממתין', כמו שביאר רש"י  
(בראשית לו, יא), 'שמר את הדבר', היה ממתין

בכב. בספר הילוקוטים (תהלים סימן



תִּקַּן כָּל אֵלֹהֵי הַנְּשָׁמוֹת שֶׁהֵם שְׁתוּלִים בְּכָל דוֹר וְדוֹר, שֶׁהָרִי תִּקְוֵן שִׁיעֵשָׂה הוּא בְּשִׁמְיֵרַת הָעֶרֶב שֶׁבַת, וּבְמִצְוֹת הַתְּלוּיֹת בּוֹ לְכַבֹּד הַשֶּׁבֶת, זֶה תִּקְוֵן יִתְחַלֵּק מְעַט מְעַט לְכָל אֵלֹהֵי הַנְּשָׁמוֹת.

לְקַבְּלוֹ בְּקִדְשָׁה וּבְמִתְהַרְהֵרָה וּכְדִי לַעֲשׂוֹת אֶת הַשֶּׁבֶת פְּתוּקוֹנוֹ, דְּמִי שֶׁמִּטְרַח בְּעֶרֶב שֶׁבַת יֵאָכֵל בְּשֶׁבֶת (ע"ז ג, א), אִזּוֹ יִהְיֶה נֶחֱשֵׁב לוֹ כְּאֵלֹהֵי שְׁמֵר כָּל הַשֶּׁבֶתוֹת מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם עַד תַּחֲתֵת הַמַּתִּים, כְּלוּמַר, כְּאֵלֹהֵי

### זרע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבוּאָר

הַשֶּׁבֶת, יִהְיֶה נֶחֱשֵׁב לוֹ 'לְדוֹרְתָם', כְּלוּמַר, כְּאֵלֹהֵי שְׁמֵר כָּל הַשֶּׁבֶתוֹת - הָעֶרְבִי שֶׁבֶתוֹת הַשִּׁיכִים לְכָל אוֹתָם הַדּוֹרוֹת שֶׁנִּתְפָּזְרוּ נִשְׁמוֹתֵיהֶם מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם עַד תַּחֲתֵת הַמַּתִּים<sup>77</sup>, כְּלוּמַר, כְּאֵלֹהֵי תִּקְוֵן כָּל אֵלֹהֵי הַנְּשָׁמוֹת שֶׁל הַתַּתְּקַע"ד דּוֹרוֹת, שֶׁהֵם שְׁתוּלִים בְּכָל דוֹר וְדוֹר, שֶׁהָרִי תִּקְוֵן שִׁיעֵשָׂה לְנִשְׁמוֹת אֵלֹהֵי, שֶׁהֵן הָעִזִּי פְּנִים שִׁישׁ בְּכָל דוֹר, הוּא בְּשִׁמְיֵרַת הָעֶרֶב שֶׁבַת - בְּהַמְתַּנְּה לְכַבֹּד שֶׁבַת, וּבְמִצְוֹת הַתְּלוּיֹת בּוֹ - בְּהַכְנַת כָּל הַצְּרָכִים לְכַבֹּד הַשֶּׁבֶת, וְזֶה תִּקְוֵן יִתְחַלֵּק מְעַט מְעַט לְכָל אֵלֹהֵי הַנְּשָׁמוֹת<sup>78</sup>.

מִתְכוּוֵן לְקַבְּלוֹ בְּקִדְשָׁה וּבְמִתְהַרְהֵרָה, וְהוּא גַם מְכִיֵּן בּוֹ אֶת כָּל צְרָכֵי הַשֶּׁבֶת, כְּדִי שִׁיּוּכֵל 'לַעֲשׂוֹת אֶת הַשֶּׁבֶת' פְּתוּקוֹנוֹ - שִׁיּוּכֵל לְכַבֵּד אֶת הַשֶּׁבֶת כְּרָאוּי לוֹ בְּאִכִּילָה וּבִשְׁתִּיָּה וּבְכָל הָעֲנִינִים<sup>79</sup>, דְּהָרִי רַק מִי שֶׁמִּטְרַח בְּעֶרֶב שֶׁבַת לְהַכִּיֵּן בּוֹ אֶת צוּרְכֵי הַשֶּׁבֶת, הוּא יֵאָכֵל בְּשֶׁבֶת מִמָּה שֶׁהָכִיֵּן מֵאֵתְמוֹל. אֲךָ מִי שֶׁלֹּא טְרַח בְּעֶרֶב שֶׁבַת, וְלֹא הָכִיֵּן בּוֹ אֶת צוּרְכֵי הַשֶּׁבֶת, לֹא יִהְיֶה לוֹ מָה לְאֹכֹל בְּשֶׁבֶת, וְלֹא יוּכַל לְכַבֵּד וּלְעַנֵּג אֶת הַשֶּׁבֶת כְּתִקְוֵנוֹ (ע"ז ג, א)<sup>80</sup>. וְאִזּוֹ, אִם בְּעֶרֶב שֶׁבַת הָכִיֵּן אֶת צוּרְכֵי הַשֶּׁבֶת, וְהַמְתִּין לְבִיאַת

### צִיּוּנִים וּמְקוֹרוֹת

הַגְּמָרָא, מִי שֶׁטְרַח בְּעֶרֶב שֶׁבַת יֵאָכֵל בְּשֶׁבַת. מִי שֶׁלֹּא טְרַח בְּעֶרֶב שֶׁבַת, מֵהִיכֵן יֵאָכֵל בְּשֶׁבַת, ע"כ. בְּפִשְׁטוֹת דְּבָרֵי הַגְּמָרָא הֵם מִשְׁל, כְּלוּמַר, מִי שֶׁקִּיִּים תוֹרָה וּמִצְוֹת בְּעוֹלָם הַזֶּה, יִקְבַּל שְׂכָרוֹ בְּעוֹלָם הַבָּא. אֲבָל מִי שֶׁלֹּא קִיִּים תוֹרָה וּמִצְוֹת בְּעוֹלָם הַזֶּה, אִיזְהָ שְׂכָר יִקְבַּל לְעוֹלָם הַבָּא. אֲמֵנָּה רַבִּינוּ נֹקֵט אֶת דְּבָרֵי הַגְּמָרָא לְמַלְיָצָה לְעֲנִינֵינוּ, שִׁישׁ חַיִּיב לְאִדָּם לְהַכִּיֵּן צְרָכֵי שֶׁבַת בְּעֶרֶב שֶׁבַת, כְּדִי שִׁיּוּכֵל לְכַבֵּד אֶת הַשֶּׁבֶת וּלְעַנֵּגוֹ, שֶׁהָרִי בְּשֶׁבַת לֹא יוּכַל לְהַכִּיֵּנָּה. כּוֹ. רַבִּינוּ מִפְּרֻשׁ דְּבָרֵי הַמְּדֻרָשׁ 'כֵּאלִילוֹ שִׁמְר כָּל הַשֶּׁבֶתוֹת', הִיִּינוּ שֶׁקִּיִּים כְּרָאוּי אֶת הַשִּׁמְרוֹר בְּעֶרֶב שֶׁבַת לְכַבֹּד שֶׁבַת וּבִכְךָ נַעֲשֶׂה תִּקְוֵן לְכוֹלָם. כּוֹ. בִּיאֹר כּוֹוֹנַת רַבִּינוּ, שְׁמָה שֶׁאֲמַר הִילְקוּט, שֶׁמַּעֲלִים עֲלֵינוּ כֵּאלִילוֹ 'שְׁמֹר אֶת כָּל הַשֶּׁבֶתוֹת', הִיִּינוּ מִפְּנֵי שְׁבוּזָה תִּקְוֵן אֶת כָּל הַנְּשָׁמוֹת, שֶׁהִתְקִיָּן בָּא בְּדוּקָא עַל יְדֵי הַהַכְנַת שֶׁל עֶרֶב שֶׁבַת. וְאִף שֶׁהַנְּשָׁמוֹת שֶׁל הַתַּתְּקַע"ד

וּמִצְפָּה מִתִּי יְבוּא, עִי"ש. וז"ל הרמב"ם (שבת פ"ל ה"ב), אִיזְהוֹ כְבוֹד, זֶה שֶׁאֲמָרוּ חֲכָמִים, שֶׁמִּצְוָה עַל אָדָם לְרַחוּץ פְּנֵי יָדָיו וּרְגָלָיו בְּחָמִין בְּעֶרֶב שֶׁבַת מִפְּנֵי כְבוֹד הַשֶּׁבֶת, וּמִתְעַטֵּף בְּצִיצִית, וְיוֹשֵׁב בְּכוֹבֵד רֹאשׁ מִיחַל לְהַקְבֵּלֵת פְּנֵי הַשֶּׁבֶת, כְּמוֹ שֶׁהוּא יוֹצֵא לְקִרְיַת הַמֶּלֶךְ. כּדֵּ. גַם בְּאוֹר הַחַיִּים פִּירֵשׁ 'וּשְׁמֹרוֹ' כְּעִין פִּירוּשׁוֹ שֶׁל רַבִּינוּ, וז"ל, עוֹד יִרְצֶה עַל דֶּרֶךְ אוֹמְרוֹ (בְּרַאשִׁית לז, יא) 'וְאִבִּינוּ שְׁמֹר אֶת הַדְּבָר', פִּירוּשׁ, מִמְתִּין וּמִצְפָּה מִתִּי יְבוּא, וְהַכּוֹוֹנָה בּוּזָה לְצוּוֹת שֶׁלֹּא יִהְיֶה הַשֶּׁבֶת כְּדָבָר טוֹרַח וְכוּ', אֲלֵא צְרִיכִין לְשַׁמּוֹחַ בּוֹ בְּשִׁלְמִיּוֹת הַרְצוֹן וְחַפְזָה בְּדָבָר, וְתַמִּיד יִהְיֶה מִמְתִּין וּמִצְפָּה מִתִּי יְבוּא. וּבַחֲזוֹקוּי (דְּבָרִים ה, יב) בִּיאֵר כֵּן אֶת מִצְוַת 'שְׁמֹרוֹ' וז"ל, דְּבַר אַחֵר, 'שְׁמֹרוֹ' אֶת יוֹם הַשֶּׁבֶת' לְשׁוֹן 'וְאִבִּינוּ שְׁמֹר אֶת הַדְּבָר', הַמְתֵּן מִבְּעוֹד יוֹם מִתִּי תְבוּא שֶׁבַת לְקִדְשׁוֹ, כְּדָרְבִי יִנְאִי שֶׁהִיא מִתְעַטֵּף וְאוֹמֵר, בּוֹאִי כָּלָה בּוֹאִי כָּלָה. כּדֵּ. לְשׁוֹן

וְעוֹד יֵשׁ לֹמֵר, הַפְּעַם שְׁאָמַר שְׂתִי  
פְּעָמִים 'שֶׁבֶת', הֵינּוּ בְּהִזְמֵנָה  
רְאוּיָה קִדְּם שְׁתָּבֵא, וְאַחַר כֵּן לְעֵשׂוֹת  
אֶת הַשֶּׁבֶת, לְהִיּוֹת זְהוּר בְּכָל דְּיַיִן שֶׁבֶת.

### זרע שְׂמִשׁוֹן הַמְּבֹאֵר

לשון 'שמירת השבת', שהוא מרמז על ההמתנה והכנת צרכי השבת בערב שבת - הנקראת 'שבת' מפני שיש בו קדושה כיום השבת, והיינו בשביל 'לעשות את השבת' עצמה כתיקונה, 'לדורותם ברית עולם' - על ידי זה מתקן הנשמות שמפוזרים בכל הדורות, הצריכים תיקון.

'ושמרו את השבת' - ההכנה לשבת  
'לעשות את השבת' שמירת השבת עצמה

וְעוֹד יֵשׁ לֹמֵר - לִישֵׁב מֵה שְׂדֵדְקָנוּ  
הַכְּפִילוֹת שֶׁבִלְשׁוֹן הַפְּסוּק, וְלִבְאֵר בְּאוֹפֵן  
אַחַר, הַפְּעַם שְׁאָמַר הַפְּסוּק שְׂתִי פְּעָמִים  
'שֶׁבֶת'. שֶׁמָּה שֶׁכָּתוּב בַּפְּסוּק בַּפְּעַם  
הָרִאשׁוֹנָה וְשָׁמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשֶּׁבֶת,  
הֵינּוּ לְשִׁמּוֹר אֶת הַשֶּׁבֶת בְּהִזְמֵנָה - בְּהִכְנָה  
רְאוּיָה מֵעֶרֶב שֶׁבֶת קִדְּם שְׁתָּבֵא, עַל יְדֵי  
הַכְּנַת כָּל צֹרְכֵי הַשֶּׁבֶת, וְהַמְתַּנָּה לְבִיאַתָּה.  
וְאַחַר כֵּן אָמַר הַפְּסוּק לְעֵשׂוֹת אֶת הַשֶּׁבֶת  
בְּיוֹם הַשֶּׁבֶת עֲצֻמו, לְהִיּוֹת זְהוּר בְּכָל דְּיַיִן  
שֶׁבֶת, לְהַשְׁמֵר מִחִלּוֹל שֶׁבֶת, וְלִכְבֹּד אֶת  
הַשֶּׁבֶת, עִם כָּל פְּרִטֵי וְדִקְדוּקֵי הַהֲלָכָה.<sup>20</sup>

ובכן נתיישבו דברי הילקוט, שבערב שבת מחצות מתחיל להתנוצץ ה'נשמה יתירה', והוא יום קדוש להכין צרכי השבת והגוף לכבוד שבת, ואף מציל מחיבוט הקבר מי שנקבר בזמן זה [שהוא ענין תיקון ה'נשמה' שלא תצטרך לצער זה]. וכל מי שמשמר את השבת 'כתקונה', היינו שבערב שבת הוא ממתין ומצפה לביאת השבת, ועושה את ההכנות כדי שיוכל 'לעשות את השבת' כתיקונה, הרי בזה הוסיף תיקון לכל הנשמות של התקע"ד דורות, שמפוזרים בכל דור ודור, ולכך נחשב כאילו 'שמר' - המתין והכין עצמו ל'כל השבתות'. ואין כוונת הילקוט כפשוטו, שיקבל שכר כאילו קיים ממש את כל השבתות. ומובן הוספת הלשון 'כתיקונה', דהיות שמירי על השימור שבערב שבת, הוסיף לומר 'כתקונה' כלומר, שמכין צרכי השבת שעל ידיהם יוכל לקיים את השבת ומצוותיה כראוי<sup>21</sup>. ובתחילה נקט הפסוק

### ציונים ומקורות

בתיקון של כל הנשמות האלה. כח. ויתכן לומר שכוונת רבנו ליישב לשון המדרש 'משמר את השבת כתקונה', היינו שעושה כן בעבור עשיית התיקון לאותם הנשמות. כט. וכעין זה פירש בחוקוני וז"ל, 'ושמרו בני ישראל, ישמרו ויצפו כל ימי השבוע איזה יום בהם תהיה יום השבת, לתקן כל צרכיהן ביום הששי, כדי לעשותה כהלכתה, ולא תהא מחוללת. אמנם רבינו בחיי פירש להיפך, ש'ושמרו בני ישראל את השבת' היא השמירה ממלאכה, ואילו

דורות, התפזרו בכל הדורות, כמבואר בגמרא בחגיגה שהביא רבינו, מכל מקום, מי שמשמר את הערב שבת' שבימי חייו, יהא נחשב לו כאילו תיקן את כל הנשמות שלהם שבכל הדורות, שבכל שמירת שבת נעשה מעט תיקון לכולם. ואולי יש לומר, שהכוונה היא ששמירת הערב שבת של כל אחד ואחד, מצטרפת לתיקונם של כל הדורות, שעל ידי שמירת הערב שבת של כולם יחד, נעשה התיקון של כל התקע"ד דורות, ונמצא שלכל אחד מהם יש חלק

וְעוֹד, שָׁאם יִהְיֶה זְהִיר שֶׁבֶת אַחַת, יַעֲשֶׂה בְּרֵדָאֵי אַף שֶׁבֶתוֹת אַחֲרוֹת, פִּי ב' מְלֵאכִים יִתְּנוּ לוֹ בְּרֻכָּה זוֹ (שֶׁבֶת קִיט, ב.).

וְזֶהוּן הַטַּעַם שֶׁאֲמָרוּ ז"ל (שבועות כ, ב),

'זְכוּר' (שמות כ, ח) ו'שְׁמוֹר' (דברים ה, יב) בְּרֵדְבוֹר אֶחָד נֶאֱמָרוּ, לְפִי שָׂאֵי אֲפֶשֶׁר לְשֶׁבֶת מִבְּלֵי שְׁמִירָה וּזְכִירָה, דְּהֵינּוּ

### זָרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבוּאָר

שְׁנֵי עֲנִינִים, הַהֲכֵנָה לְקִרְאָתָהּ מֵעֶרֶב שֶׁבֶת, וְעַל יְדֵיהָ יִכּוֹל לְקִיִּים כִּרְאוּי אֵת שְׁמִירַת הַשֶּׁבֶת עֲצֻמָּה, הוּא הַטַּעַם שֶׁל מָה שֶׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל בַּגְּמָרָא (שבועות כ, ב)<sup>א</sup>, שֶׁהַפְּסוּק 'זְכוּר אֵת יוֹם הַשֶּׁבֶת לְקִדְשׁוֹ' (שמות כ, ח) שֶׁבִּדְבָרוֹת הַרְּאוּשׁוֹנוֹת<sup>ב</sup>, וְהַפְּסוּק 'שְׁמוֹר אֵת יוֹם הַשֶּׁבֶת לְקִדְשׁוֹ כַּאֲשֶׁר צִוְּךָ ה' אֱלֹהֶיךָ' (דברים ה, יב) שֶׁבִּדְבָרוֹת הָאֲחֵרוֹנוֹת, שְׁנֵיהֶם בְּרֵדְבוֹר אֶחָד נֶאֱמָרוּ<sup>ג</sup> - הַקְּב"ה הַשְּׁמִיעַ אֵת שְׁנֵי הַפְּסוּקִים כְּאַחַת, וְגַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שָׁמְעוּ אוֹתָן כְּאַחַת. וַיֵּשׁ לְהַבִּין הַטַּעַם שֶׁעָשָׂה הַקְּב"ה כֵּן<sup>ד</sup>. וְלִפִּי הַנִּלְמָד מִתְּבָאֵר יִפְהָ, לְפִי שָׂאֵי אֲפֶשֶׁר לְשֶׁבֶת לְהַתְקִיִּים, מִבְּלֵי שְׁמִירָה וּזְכִירָה, דְּהֵינּוּ הַזְּמִנָּה - לְהַזְמִין כָּל צוּרְכֵי שֶׁבֶת מִלְּפָנֵי הַשֶּׁבֶת, שֶׁהִיא ה'זְכִירָה',

בְּזִכּוֹת 'וְשְׁמוֹר' שֶׁבֶת אַחַת, יִכּוֹ 'לְעִשׂוֹת' שֶׁבֶתוֹת נִסְפּוֹת וְעוֹד יֵשׁ לְבֵאֵר טַעַם נִסְפָּה, לְמָה שֶׁכְּתוּב בַּפְּסוּק שְׁנֵי פַעַמִּים שֶׁבֶת, לְפִי שֶׁכַּךְ רִמְזָה הַתּוֹרָה, שָׁאם יִהְיֶה זְהִיר לְשְׁמוֹר שֶׁבֶת אַחַת, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב 'וְשְׁמָרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֵת הַשֶּׁבֶת', יַעֲשֶׂה בְּרֵדָאֵי - יִשְׁמָרוּ וַיְקִיִּים כִּרְאוּי, אַף שֶׁבֶתוֹת אַחֲרוֹת, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב 'לְעִשׂוֹת אֵת הַשֶּׁבֶת', פִּי שְׁנֵי מְלֵאכִים הַמְּלוּוִים אֵת הָאָדָם בְּלֵיל שֶׁבֶת כְּשֶׁבֶת מִבֵּית הַכְּנֶסֶת לְבֵיתוֹ, יִתְּנוּ לוֹ בְּרֻכָּה זוֹ - שִׁיזְכָּה לְעִשׂוֹת גַּם אֵת הַשֶּׁבֶת הַבְּאֵה וּלְשׁוֹמְרָה כִּרְאוּי, כְּמִבּוּאָר בַּגְּמָרָא (שֶׁבֶת קִיט, ב.)<sup>ה</sup>.

<sup>א</sup> 'זְכוּר' ו'שְׁמוֹר' נֶאֱמָרוּ בְּדִבּוּר אֶחָד מִפְּנֵי שָׂאֵי אֲפֶשֶׁר לִזְהַר בְּלֵא זֶה

וְזֶהוּ - מָה שֶׁהַתְּבָאֵר, שֶׁהַשֶּׁבֶת כּוֹלֵלַת

### צִיּוֹנִים וּמִקּוּרוֹת

הַעֲשֵׂר הַדְּבָרוֹת כְּפִי שֶׁנִּכְתְּבוּ בְּפִרְשַׁת יִתְרוֹ. וְדִבְרוֹת הָאֲחֵרוֹנוֹת הֵן הַעֲשֵׂר הַדְּבָרוֹת כְּפִי שֶׁנִּכְתְּבוּ בְּפִרְשַׁת בְּפִרְשַׁת וְאַתְחַנֵּן. לָגַּ הַהֲכֵרָה לְכַךְ שֶׁנֶּאֱמָרוּ בְּדִבּוּר אֶחָד, הוּא לְפִי שָׁאם לֹא כֵן, הִיאֵךְ נִתְחַלְפוּ הַדְּבָרוֹת הָאֲחֵרוֹנוֹת מִהַדְּבָרוֹת הַרְּאוּשׁוֹנוֹת. רֵא"ם (שמות כ, ח). לָד. בַּגְּמָרָא שְׁבִיעוֹת (כ, ב) לְמַדְּנוּ שְׁנֵשִׁים חֵיִיבוֹת בְּקִידוּשׁ הַיּוֹם אַע"פ שֶׁהִיא מִצְוֹת עֲשֶׂה שֶׁהַזְּמַן גְּרָמָא, מִשּׁוּם דְּכָל שִׁישְׁנוּ בְּשְׁמִירָה יִשְׁנוּ בְּזִכִּירָה, וְהֵינּוּ מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמָרוּ בְּדִבּוּר אֶחָד עֵי"ש. וּמִצִּיּוֹן בְּמִפְרָשִׁים שֶׁדִּקְדָּקוּ בְּטַעַם שֶׁנֶּאֱמָרוּ בְּדִבּוּר אֶחָד, וּבִיאָרוּ בְּכִמְהָ אֲוִפְנִים, רָאָה תּוֹסְפוֹת הַשְּׁלֵם (שמות כ, ח) שׁו"ת מַהר"ם אֶלְשַׁאקֵר (סִימָן קב) בְּשֵׁם רַב הָאֵי גָאוֹן (רָאָה בְּסִפְר 'הַמִּפְתָּח' לְרַב נָסִים גָּאוֹן שֶׁבֶת קִלְב, א) יִפְהָ מִרְאָה (נִדְרִים פ"ג ד"ה

לְעִשׂוֹת אֵת הַשֶּׁבֶת' הֵינּוּ לְתַקֵּן אֵת כָּל צְרֻכֵי הַשֶּׁבֶת, עֵי"ש. ל. לְשׁוֹן הַגְּמָרָא, תְּנִיא רַבִּי יוֹסִי בֵּר יְהוּדָה אוֹמֵר, שְׁנֵי מְלֵאכֵי הַשֶּׁרֶת מְלוּוִין לוֹ לְאָדָם בְּעֶרֶב שֶׁבֶת מִבֵּית הַכְּנֶסֶת לְבֵיתוֹ, אֶחָד טוֹב וְאַחַד רַע, וְכְשֶׁבֶת לְבֵיתוֹ וּמִצָּא נֵר דְּלוּק וְשִׁלְחָן עֵרוּךְ וּמִטְתּוֹ מוֹרְצֵת, מְלֵאךְ טוֹב אוֹמֵר, יְהִי רְצוֹן שֶׁתְּהֵא לְשֶׁבֶת אַחֲרַת כֵּךְ, וּמְלֵאךְ רַע עוֹנֶה אֲמֵן בְּעַל כְּרַחוּ. לֹא. לְשׁוֹן הַגְּמָרָא, 'זְכוּר' ו'שְׁמוֹר' בְּדִבּוּר אֶחָד נֶאֱמָרוּ, מָה שֶׁאֵין יִכּוֹל הַפֶּה לְדַבֵּר, וּמָה שֶׁאֵין הָאוֹזֵן יִכּוֹל לְשָׁמֹעַ וְכוּ', כְּדָרְב אֲדָא בֵּר אַהֲבָה, דְּאִמְר רַב אֲדָא בֵּר אַהֲבָה, נִשִּׁים חֵיִיבוֹת בְּקִידוּשׁ הַיּוֹם דְּבֵר תּוֹרָה, דְּאִמְר קִרָא 'זְכוּר' ו'שְׁמוֹר', כָּל שִׁישְׁנוּ בְּשְׁמִירָה יִשְׁנוּ בְּזִכִּירָה, וְהֵנִי נָשִׁי הוֹאִיל וְאִיתְּנָהוּ בְּשְׁמִירָה אִיתְּנָהוּ נְמִי בְּזִכִּירָה. לָב. 'דְּבָרוֹת הַרְּאוּשׁוֹנוֹת' הֵן

מאמרים ז"ל  
כל המענג  
את השבת  
נותנים לו  
נחלה בלי  
מקצרים,  
שנאמר וכו'  
נחלת יעקב  
אביך

הַזְמָנָה וְהִירוֹת, לְכֵן צָרִיךְ שְׁיִהְיוּ כָּלֵם מִזֶּה, פִּי אֶחָד לֹא יוֹעִיל כָּלּוֹם בְּלֹא בְּדַבּוֹר אֶחָד, וְלֹא יִהְיוּ רְחוּקִים זֶה חֲבֵרוֹ.

ז

שֶׁבֶת פָּרַק כָּל כִּתְבֵי (קִיח, א), כָּל הַמְעַנֵּג אֶת הַשֶּׁבֶת, נֹתְנִים לוֹ נַחְלָה

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבוֹאֵר

וְהִירוֹת - להזהר בשבת עצמו מלחללו על ידי עשיית מלאכה, שהיא ה'שמירה'<sup>לה</sup>. לְכֵן צָרִיךְ שְׁיִהְיוּ כָּלֵם - ה'זכור' וה'שמור' נאמרים בְּדַבּוֹר אֶחָד, וְלֹא יִהְיוּ רְחוּקִים זֶה מִזֶּה - דהיינו שלא ייאמר 'זכור' בדיבור אחד, ו'שמור'

ז

המענג את השבת זוכה לחסד בלי סוף וחויז מדרך הטבע

(א)<sup>א</sup>, כָּל הַמְעַנֵּג אֶת הַשֶּׁבֶת - באכילת מאכלים חשובים<sup>ב</sup>, נֹתְנִים לוֹ בִשְׁכָרוֹ,

דקדוק בהבטחת נחלה בלי מצרים להמענג את השבת אמרו בגמרא שֶׁבֶת פָּרַק כָּל כִּתְבֵי (קִיח,

צִוּוּנִים וּמְקוּרוֹת

שני ענייניה, שהן ההזמנה וההירות. וכעין דברי רבינו, כתב בעקידת יצחק (רבי יצחק עראמה זצ"ל שער נה פרשת ויקהל) וז"ל, ועתה ראה כי לפי שהמרגוע והנופש אשר תרשמהו מלת 'זכור'. והבטול והמניעה מהמלאכה אשר תרשמהו מלת 'שמור', אינן נפרדין זה מזה, ואינן נמצאים זה זולת זה. כי בבטול המלאכה ימצא המרגוע, ובהמצא המרגוע חבטל המלאכה, וכאלו הם אחד בנושא ושנים במאמר. לזה אמרו חז"ל, זכור ושמור בדבור אחד נאמרו. א. לשון הגמרא, אמר רבי יוחנן משום רבי יוסי, כל המענג את השבת, נותנין לו נחלה בלי מצרים, שנאמר (ישעיהו נח, יד) 'אז תתענג על ה' והרכבתך על במתי ארץ והאכלתיך נחלת יעקב אביך וגו', לא כאברהם שכתוב בו (בראשית יג, יז) 'קום התהלך בארץ לארצה' וגו', [ולא נתן לו אלא ארץ זו ולא יותר], ולא כיצחק שכתוב בו (שם כו, ג) 'כי לך ולזרעך אתן את כל הארצות האל' [ארצות אלה ולא יותר], אלא כיעקב שכתוב בו 'ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה'. ב. כמו שאמרו בגמרא שם, כמה מענגו, רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב אמר, בתבשיל של תרדין [מין תבשיל

שוא ושקר) זרע אברהם (על המדרש, שהש"ר ו, יב). לה. בביצה (טז, א) מבואר ש'זכור' היא ההכנה של צורכי שבת, ואילו בשבועות (כ, ב) מבואר, ש'שמור' היינו השמירה ממלאכה ביום השבת [שהרי אמרו שם שהדבר פשוט שנשים חייבים בשמירה, והיינו בעל כרחך בשמירה ממלאכת שבת שהיא מצות לא תעשה שנשים חייבות בה]. ולעיל, מפני דקדוק לשון הכתוב, ביאר רבינו ש'ושמור' היא ההמתנה וההכנה שלפני ביאת השבת, ו'לעשות' היא שמירת יום השבת עצמה. אולם כוונתו כאן בודאי כפי שנתבאר על פי המבואר בש"ס, ועיקר כוונת רבנו לבאר עפ"י דרכו דלעיל, שזה גם הטעם שנאמרו בדיבור אחד, בכדי לרמוז שלא שייך זה בלא זה, שמי שטרח בערב שבת הוא יאכל בשבת, והוא הדין לכל ענייני שבת, שע"י הזכירה מקודם, יוכל לקיימה כראוי. לו. בגמרא (שבועות שם) מבואר, שמה שנאמרו 'זכור' ו'שמור' בדיבור אחד, הוא כדי להקישם, ולחייב את הנשים ב'זכור' שהוא הקידוש בדברים, כשם שהן חייבות ב'שמור' שהוא האיסור מלאכה. אמנם רבינו מוסיף טעם למה שנאמרו בדיבור אחד, והיינו משום ששלימות השבת באה רק אם נתקיימו

בְּלֹא מְצָרִים, דְּהִינּוּ בְּלֵי תַחֲוּמֵינּוּ וּגְבוּלֵינוּ,  
שְׂאֵפְלוּ וַתִּגְנוּ לוֹ כָּל הָעוֹלָם, וְהָיוּ לוֹ  
מְצָרִין וּגְבוּלֵין.

וְעוֹד, אִם יִהְיוּ הַרְבֵּה שְׂעִיעֲנֵנוּ אֶת  
הַשֶּׁבֶת, אִיךָ יִכּוֹל לַתֵּן בְּעוֹלָם  
הַזֶּה נַחֲלָה בְּלֵי מְצָרִים לְכָל אֶחָד וְאֶחָד.

בְּלֹא מְצָרִים, שְׂנַאֲמַר (ישעיהו נח, יד)  
'נַחֲלַת יַעֲקֹב אָבִיךָ', לֹא פִּאֲבָרְהֶם, לֹא  
כִּי־יִצְחָק וְכוּ', אֲלֵא כִּי־יַעֲקֹב דִּכְתִּיב בִּיה  
(בראשית כח, יד) 'וּפְרָצְתָּ יָמָה וְקִדְמָה' וְכוּ'.  
וְהַמַּאֲמָר הַזֶּה קִשָּׁה הַהֲבָנָה, דְּאִיךָ  
יִתְכַּן שְׂיִהְיֶה לְאֶחָד נַחֲלָה

### זרע שמשון המבואר

רוחותיה, מערב מזרח צפון ומזרח, והיינו  
נחלה שאין לה שום מצרים וגבולות.

וְהַמַּאֲמָר הַזֶּה, הוּא קִשָּׁה הַהֲבָנָה - קִשָּׁה  
לְהַבִּינּוּ לְפִי פְשׁוּטוֹ, שִׁיזְכֶּה לְנַחֲלַת קִרְקַע  
בְּלֵי גְבוּל. דְּאִיךָ יִתְכַּן שְׂיִהְיֶה שִׁיךָ לְאָדָם  
אֶחָד נַחֲלָה בְּלֹא מְצָרִים, דְּהִינּוּ בְּלֵי תַחֲוּמֵינּוּ  
וּגְבוּלֵינוּ, שְׂהָרִי אֲפִלּוּ אִם יִתְנּוּ לוֹ אֶת כָּל  
הָעוֹלָם, וְהָיוּ לוֹ מְצָרִין וּגְבוּלֵינוּ, שְׂהָרִי גַם  
לְעוֹלָם עֲצָמוּ יֵשׁ גְבוּלוֹת וּמְצָרִים".

וְעוֹד יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת לְפִי פְשׁוּטוֹ, שְׂאִם  
יִהְיוּ הַרְבֵּה אֲנָשִׁים שְׂעִיעֲנֵנוּ אֶת הַשֶּׁבֶת, אִיךָ  
יִכּוֹל לַתֵּן בְּעוֹלָם הַזֶּה נַחֲלָה בְּלֵי מְצָרִים לְכָל  
אֶחָד וְאֶחָד, שְׂהָרִי אִי אֲפֻשֶׁר לַתֵּן אֶת כָּל  
הָעוֹלָם כּוּלוֹ אֲלֵא פֻעַם אַחַת לְאִישׁ אֶחָד

נַחֲלָה בְּלֹא מְצָרִים - שְׂאִין לֵה קֵץ וּגְבוּל,  
שְׂנַאֲמַר (ישעיהו נח, יג-יד) 'וְקָרָאתָ לְשֶׁבֶת  
עֲנָג וְגו', אֲזַ תִּתְעַנֵּג עַל ה' וְגו' וְהֶאֱכַלְתִּיךָ  
נַחֲלַת יַעֲקֹב אָבִיךָ' - בִּזְכוּת מֵה שֶׂתִּקְרָא  
לְשֶׁבֶת 'עֲנָג', כְּלוּמַר, שֶׂתִּעֲנֵנּוּ, תִּזְכֶּה  
לְנַחֲלַת יַעֲקֹב אֲבִינוּ. וְנַחֲלַת יַעֲקֹב,  
הִינּוּ נַחֲלָה בְּלֵי מְצָרִים, וְלֹא בְּנַחֲלָתוֹ שֶׁל  
אֲבָרְהָם, וְאִף לֹא בְּנַחֲלָתוֹ שֶׁל יִצְחָק וְכוּ',  
שֶׂנַּחֲלָתָם הִיטָה עִם מְצָרִים וּגְבוּלוֹת, אֲלֵא  
בְּנַחֲלָתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב, שֶׂהִיטָה נַחֲלָה בְּלֵי  
מְצָרִים, שֶׂכֵּן מְצִינוּ דִּכְתִּיב בִּיה (בראשית כח,  
יד) 'וּפְרָצְתָּ יָמָה וְקִדְמָה וְצַפְנָה וְנִגְבָּה' וְכוּ'  
- תִּתְחַזַּק וְתִתְרַבֶּה, עַד שֶׂיִּתְרַחֲבוּ הַגְּבוּלוֹת  
שֶׁל נַחֲלָתְךָ לְכָל קְצוֹת הָעוֹלָם מֵאַרְבַּע

### ציונים ומקורות

שהמכבד את השבת ומענגה כפי כחו, כבר מפורש  
בקבלה שכרו בעולם הזה יתר על השכר הצפון  
לעולם הבא. הריטב"א (שבת שם ד"ה נחלה) פירש,  
שהיא תהיה בלא מצרים משתי רוחות, שתהא  
הרצועה של חלקו נמשכת מים עד ים. ובעיקר  
קושיית רבינו שגם העולם יש לו גבול, יש ליישב על  
פי מה שבייפה תאר השלם (ב"ר יא, ח) כתב לבאר  
את לשון המדרש (שם) שיעקב אבינו ירש 'שלא  
במדה', היינו שהקב"ה נתן לו שלא במדה, אבל לפי  
האמת ירש את העולם שיש לו מדה וגבול. וכמו כן  
יש לפרש בלשון הגמרא, שאף שמצד הקב"ה הנתינה  
היא בלא מצרים [וכסברת רבינו בקושייתו], אבל לפי

חשוב] ודגים גדולים וראשי שומין. רב חייא בר אשי  
אמר רב, אפילו דבר מועט ולכבוד שבת עשאו הרי  
זה עונג. מאי היא, אמר רב פפא, כסא דהרנסא [דגים  
קטנים מטוגנים בשמן קרביהן ובקמח].  
ג. לשון הפסוקים, 'אם תשיב משבת דגלך עשות  
תפציף ביום קנשי וקראת לשבת ענג לקדוש ה'  
מכבד וכבודו מעשות דרכיך ממצוא תפציף ודבר  
דבר. אז תתענג על ה' והתפצית על פמתי ארץ  
והאכלתיך נחלת יעקב אביך פי פי ה' דברי.  
ד. לשון הפסוק, 'יהיה זרעך פפפר הארץ ופרצת ימה  
וקדמה וצפנה ונגבה ונברכו בך כל משפחת האדמה  
ובזרעך'. ה. הרמב"ם (שבת פ"ל הט"ו) כתב,

**אֵלֶּא** הֶעֱנֵן הוּא, שְׁמֵדַת הַחֶסֶד  
שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הִיָּה  
רְצוֹנָה לְהַתְּפַשֵּׁט לְטוֹבַת הַבְּרִיּוֹת עַד  
אֵין חֶקֶר, אֲמָנָם מֵדַת הַדִּין מְעַכְבֶּת  
בְּיָדָהּ וְאֵינָה רוֹצֶה שְׁתַּתְּפַשֵּׁט בְּרְצוֹנָהּ.

וְאֵין לוֹמַר, דְּמִיּוּרֵי בְּטוֹבוֹת הָעוֹלָם הֵבֵא.  
דְּאֵם בְּן, מְאִי קְמִשְׁמַע לָן נוֹתְנִים לוֹ  
נְחֻלָּה וְכוּ', וְהֵלֵא כָּל הַטּוֹבוֹת שֶׁל עוֹלָם  
הֵבֵא הֵם בְּלִי שְׁעוֹר וּבְלִי קִצְבָה, עוֹלָם  
שְׁפָלוֹ טוֹב וְכֵלֹ אֲרֻךְ, עוֹלָם אֵין סוּף.

### זרע שמִשׁוֹן הַמְּבוֹאָר

שהוא עולם שְׁפָלוֹ טוֹב, וְכֵלֹ אֲרֻךְ, עוֹלָם  
שְׁאֵין לוֹ סוּף.

שמענג את השבת, ואין שייך לחזור  
וליתנו שוב לכל האנשים האחרים  
שיענגו את השבת.

מדת הדין מעכבת התפשטות מדת החסד

**אֵלֶּא** הֶעֱנֵן הוּא, שאכן נחלה בלי  
מצרים, היינו בעולם הזה. אולם לא מיירי  
בנחלת קרקע, אלא בהשפעה מרובה של  
מדת החסד. והכוונה, לפי שְׁמֵדַת הַחֶסֶד  
שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שעניינה הוא  
להטיב עם הבריות, הִיָּה רְצוֹנָה לְהַתְּפַשֵּׁט  
בעולם לְטוֹבַת הַבְּרִיּוֹת עַד אֵין חֶקֶר - עד  
אין קץ, ולהטיב עמהם בלא גבול. אֲמָנָם  
מֵדַת הַדִּין - המקטרגת לפני הקב"ה  
אודות עוונות בני האדם, מְעַכְבֶּת בְּיָדָהּ,  
וְאֵינָה רוֹצֶה שְׁמֵדַת הַחֶסֶד תִּתְּפַשֵּׁט  
בְּרְצוֹנָהּ<sup>1</sup>.

דבר פשוט ששכר העולם הבא הוא בלי מצרים

וְאֵין לוֹמַר - ליישב קושיותינו,  
דְּהַגְמֵרָא מִיּוּרֵי בְּטוֹבוֹת שֶׁל הָעוֹלָם הֵבֵא  
ולא בנחלת קרקע בעולם הזה, אלא  
שמי שמענג את השבת, זוכה בעולם  
הבא לשכר מרובה שאין לו קץ. דְּאֵם  
בְּן קֶשֶׁה, מְאִי קָא מְשַׁמַּע לָן - מה  
משמיענו הגמרא, במה שאמרה  
שהמענג את השבת, נוֹתְנִים לוֹ נְחֻלָּה  
וְכוּ' בלי מצרים, וְהֵלֵא כָּל הַטּוֹבוֹת שֶׁל  
עוֹלָם הֵבֵא, וגם השכר על קיום שאר  
המצוות, הֵם בְּלִי שְׁעוֹר וּבְלִי קִצְבָה,

### ציונים ומקורות

פירש כן, וכתב צריך אדם להתענג בשבת זכר  
לעולם הבא, כדאמר ר' יוחנן, המענג את השבת  
נותנין לו נחלה בלא מצרים, וזהו העולם הבא שאין  
לו מצר ולא גבול. ז. תיבות אלו הן מטבע  
לשון ע"פ דרשת הגמרא (קידושין לט, ב), 'למען  
ייטב לך' (דברים כב, ז), לעולם שכולו טוב, 'למען  
יאריכון ימיך' לעולם שכולו ארוך. ח. ככתוב  
בשער מאמרי רשב"י (שער ב פרשת בא) וז"ל, כי  
כל מדידה היא מצד הגבורה, לפי שהחסד מורה  
התפשטות בכל הדברים, אבל הגבורה והדין אינה  
מנחת האור העליון להתפשט למטה להאיר, אלא  
בקצבה ומדה, בשיעור הצריך להתפשט ולא יותר.

האמת יש לנחלה מצרים, ולעולם הכוונה היא  
שיזכה לנחלת כל העולם, וכהפירוש שדחה רבינו.  
וראה בברכות (נא, א) שהמברך על כוס מלא, נותנין  
לו נחלה בלי מצרים, שנאמר 'ומלא ברכת ה' ים  
ודרום ירשה'. ופירש המהרש"א (ח"א שם), דהיינו  
עד הים שאין משם עוד ישוב עולם, וכן עד דרום,  
שגם משם אין עוד ישוב מחמת חום גדול, כמ"ש  
התוכניינים. ו. ואם כן מיושב מה שקראוה  
נחלה בלי מצרים, שהעולם הבא באמת אין לו  
שום גבולות וקצוות, ועל כן אפשר לתת ממנו  
נחלה בלי מצרים, לכל אחד ואחד. וראה בתורת  
המנחה (פרשת ויקהל דרשה לא עמוד 623) שאכן

בְּשֵׁישׁ מְקַמְרָנִים, כְּמוֹ שְׁמָצִינוּ בְּאִיּוֹב,  
דְּכָתִיב בִּיה (איוב א, י) 'מַעֲשֵׂה יָדָיו בְּרַכָּתָּ  
וּמְקַנְהוּ פְּרִץ בְּאֶרֶץ', שְׁלֹא כְּמִנְהַג הָעוֹלָם  
(כ"ב טו, ב). וְעַל יְדֵי קְטָרוֹג הַשְּׁטָן, אֵבֶד  
הַכֹּל וְנִמְנַע מִמֶּנּוּ הַחֶסֶד.

### זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבוּאָר

מדת החסד, אֵלֶּא כְּשֵׁישׁ מְקַמְרָנִים, כְּמוֹ  
שְׁמָצִינוּ בְּאִיּוֹב<sup>א</sup>, שֶׁמִּתְחִילָה הִיְתָה מֵדַת  
הַחֶסֶד מִשְׁפִּיעָה עֲלָיו יוֹתֵר מִכַּדְרָךְ הַטֶּבַע,  
דְּכָתִיב בִּיה, לִפְנֵי שֶׁהִתְחִיל לְהִתְיַסֵּר (איוב  
א, י)<sup>ב</sup>, 'מַעֲשֵׂה יָדָיו בְּרַכָּתָּ וּמְקַנְהוּ פְּרִץ  
בְּאֶרֶץ', וּדְרָשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ בְּגִמְרָא (כ"ב טו,  
ב)<sup>ג</sup>, שֶׁמַּעֲשֵׂה יָדָיו שֶׁל אִיּוֹב, וְגַם מְקַנְהוּ,  
הֵיוּ מֵתַבְרִכִּים שְׁלֹא כְּמִנְהַג הָעוֹלָם - הַרְבֵּה  
יוֹתֵר מִכַּדְרָךְ הַטֶּבַע. וְעַל יְדֵי קְטָרוֹג הַשְּׁטָן,  
שֶׁאֵמֵר לְהַקְבִּי<sup>ה</sup>, שֶׁאִיּוֹב עוֹבֵד אוֹתוֹ  
בְּקִיּוֹם הַמְצוּוֹת בְּכֹל פְּרֻטִיָּה, רַק מִפְּנֵי  
שֶׁאִינוֹ חֹסֵר כְּלוּם<sup>טו</sup>, אֵבֶד אֶת הַכֹּל - כֹּל

וְרֵאִיָּה לְדַבֵּר מָה שְׁאָמְרוּ רַז"ל (ויק"ר כו,  
א ילקוט תהלים רמז תשכו) עַל הַפְּסוּק (תהלים  
לו, ז) 'צְדָקְתְּךָ כְּהַרְרֵי אֶל', הַאִיף  
דְּהַשְׁפַּעְתָּ הַשְּׁפַעְתָּ.  
וְהַמְּדַת הַדִּין אֵינָה מְעַכְבֶּת אֶלֶּא

וְרֵאִיָּה לְדַבֵּר, מָה שְׁאָמְרוּ רַז"ל (ויק"ר  
כו, א)<sup>א</sup> עַל הַפְּסוּק (תהלים לו, ז) 'צְדָקְתְּךָ  
כְּהַרְרֵי אֶל' - הַצְדָּקוֹת שֶׁאֵתָה הַקְּבִיָּה  
עוֹשֶׂה, הֵם גְּבוּהִים וְרַמִּים, כְּמוֹ הַהַרִּים  
הַחֲזֻקִים וְהַרְמִים<sup>ב</sup>, הַאִיף דְּהַשְׁפַּעְתָּ  
הַשְּׁפַעְתָּ<sup>ג</sup> - לְמִי שֶׁאֵתָה מִשְׁפִּיעַ כַּמְּדַת  
הַצְדָּקָה וְהַחֶסֶד, אֵתָה מִשְׁפִּיעַ לוֹ בַּשֶּׁפַע  
רַב. וּמְבוּאָר מִכַּךְ, שֶׁבְּמִקוֹם שֶׁמֵדַת הַחֶסֶד  
שׁוֹלֵטָה, הֵרִי הִיא מִשְׁפִּיעָה כַּמְּדָה מְרוּבָה  
וּבְלִי גְבוּל.

מדת הדין מעכבת את השפעת החסד רק כשיש מקטרגים  
וְהַמְּדַת הַדִּין אֵינָה מְעַכְבֶּת אֶת הַשְּׁפַעְתָּ

### צִיּוּנִים וּמְקוּרֹת

צְדָקְתְּךָ וְחֶסֶדְךָ עֲלֵינוּ. יב. לִפְנֵינוּ בְּמַדְרַשׁ, אֵן  
דָּאֵת יְהִיב אֶת מִשְׁפַּע. יג. אִיּוֹב הִיא אִישׁ צְדִיק  
וִירָא אֱלֹקִים, שְׁהִיא מוֹשַׁפַּע בְּבָנִים וּבְבָנוֹת וּנְכֻסִים  
מְרוּבִים. אֵךְ עֹבֵר הַקְטָרוֹג שֶׁל הַמְקַטְרָג, נִמְסַר בִּיד  
הַשְּׁטָן, וּמֵתוּ בָּנוּ וּבִנּוֹתָיו וּמְקַנְהוּ, וְגַם לָקָה בִּיסוּרִים  
נֹרָאִים. כֹּכֵל זָאֵת לֹא חָטָא אִיּוֹב בַּשְּׁפִתָיו, אֵךְ בִּלְבוֹ  
בַּעַט בִּיסוּרִים. לְבִסּוּף הוֹדָה עַל טַעוֹתָיו, וְהִתְרַפָּא,  
וְחָזַר אֵלָיו כֹּל רְכוּשׁוֹ, וְנִתְעַשֵּׂר יוֹתֵר מִמָּה שְׁהִיא קוֹדֵם,  
וְנוֹלְדוּ לוֹ עוֹד בָּנִים וּבָנוֹת. כְּבָבָא בְּתֵרָא (טו, א)  
נִחְלַקוּ אִמּוּרָאִים, בְּאִיזוֹ תְּקוּפָה חֵי אִיּוֹב, וְעֵינֵין שֶׁם  
שֶׁלְפִי דַעָה אַחַת, אִיּוֹב לֹא הִיא וְלֹא נִבְרָא, אֵלֶּא מִשֶּׁל  
הִיא [לְלַמּוֹד מִמֶּנּוּ תְּשׁוּבוֹת לְמַקְטָרְגִים עַל מֵדַת הַדִּין,  
וְשֶׁאִין אָדָם נִתְפַּס עַל צַעֲרוֹ]. יד. לְשׁוֹן הַפְּסוּק,  
'הִלֵּא אֶתָּה שְׁכָתָּ בְּעָדוֹ וּבְעָדוֹ בֵּיתוֹ וּבְעָדוֹ כָּל אֲשֶׁר לוֹ  
מִסְּבִיב מַעֲשֵׂה יָדָיו בְּרַכָּתָּ וּמְקַנְהוּ פְּרִץ בְּאֶרֶץ'.  
טו. לְשׁוֹן הַגְּמָרָא, מֵאִי 'מַעֲשֵׂה יָדָיו בְּרַכָּתָּ', אָמַר רַבִּי  
שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק, כֹּל הַנוֹטֵל פְּרוּטָה מֵאִיּוֹב

ט. לְשׁוֹן הַמְּדַרְשׁ, רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לׁוֹי כִּי סָלִיק  
[כְּשֶׁהָלַךְ] לְרוּמֵי, רָאָה שֶׁם עוֹמְדִים שֶׁל שֵׁישׁ מְכוֹסִים  
בְּטִיפְטִיאוֹת [מֵינֵי בְּגָדִים יְקָרִים], בְּשֶׁרֶב [הֵיוּ מְכוֹסִים  
בָּהֶם, כְּדִין] שְׁלֹא יִפְקְעוּ [מִחַמַּת הַחוּם], וּבְצַנָּה [בִּימּוֹת  
הַחֹרֶף, הֵיוּ מְכוֹסִים בָּהֶם, כְּדִין] שְׁלֹא יִקְרָשׁוּ, רָאָה שֶׁם  
עֵנִי אַחַד, וּמַחְצֵלֵת קִנִּים תַּחְתּוֹ וּמַחְצֵלֵת קִנִּים עַל  
גְּבִיו [שְׁבָהֶם הִיא מִתְכַּסֶּה מִפְּנֵי הַקּוֹר וְהַחוּם], עַל  
הַעֲמוּדִים קָרָא צְדָקְתְּךָ כְּהַרְרֵי א-ל', אֵן דָּאֵת יְהִיב אֶת  
מִשְׁפַּע [הֵיכֵן שֶׁאֵתָה נּוֹתֵן, אֵתָה מִשְׁפִּיעַ כַּמְּדָה  
מְרוּבָה], וְעַל הַעֵנִי קָרָא 'מִשְׁפִּטִּין תְּהוּם רַבָּה', אֵן  
דָּאֵת מַחֵי אֶת מְדַקְדֵק [הֵיכֵן שֶׁאֵתָה מְכָה, אֵתָה מְדַקְדֵק  
לְהַעֲנִישׁ כַּמְּדָה מְרוּבָה וּבְעוֹצְמָה רַבָּה, כְּמוֹ תְּהוּם  
הַגְּדוֹל], ע"כ. וְרָאָה כְּעֵין זֶה, בִּילְקוּט שְׁמַעוֹנִי (תהלים  
רמז תשכו). י. לְשׁוֹן הַפְּסוּק, 'צְדָקְתְּךָ כְּהַרְרֵי  
א-ל מִשְׁפִּטִּין תְּהוּם רַבָּה אֲדָם וּבְהֵמָה תוֹשִׁיעַ ה''.  
יא. ע"פ רש"י וּמַצּוֹדֵת דּוֹד שֶׁם. וּבְמַחְזוֹר וִיטְרֵי (סִימָן  
קמא) פִּירֵשׁ, כְּלוּמָר, כְּגִבוּהַ שָׁמַיִם עַל הָאָרֶץ, כֵּן הַגְּבֵר

וְהִנֵּה הַמְקַטְרָגִים אֵינָם מוֹסִיפִים כַּח אֱלֹא  
פְּשָׁאָדָם נוֹטָה אַחַר תְּאוּתוֹתָיו וְהִנֵּאת  
גּוֹפוֹ הַקְרוּץ מְחֻמָּר, לֹא כֵן פְּשָׁנוּטָה לְדְבָרִים

### זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבוּאָר

הַמְקַטְרָגִים<sup>כ</sup>. אַבֵּל לֹא כֵן פְּשָׁנוּטָה הָאָדָם  
לְדְבָרִים רוֹחֲנִיִּים לְהִנָּאת נִשְׁמָתוֹ, וְאִינוּ  
נוֹטָה אַחֲרֵי הַהִנָּאוֹת הַגּוֹפְנִיּוֹת, שְׁאֵז אֵין  
לָהֶם רְשׁוֹת לְחִיצוֹנִיִּים לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו  
וְלִקְטָרְג עֲלָיו.

הַנָּאוֹת הַגּוֹף בִּשְׁבַת אֵינֶם נוֹתְנִים כַּח לְמַקְטָרָגִים

וּבְיָוֵם הַשַּׁבָּת, מִתְחַפְּאִים הַקְּלָפוֹת שֶׁל  
כּוֹחֹת הַטּוֹמָאָה, כְּדֹאִיתָא בְּיַהֲרַר פְּרֻשַׁת  
וְיִקְהַל<sup>כב</sup> (ח"ב רג, ב), וְאֵינֶם יֹכֻלִים  
לְקְטָרְג<sup>כג</sup>. וְזֶהוּ פִירוּשׁ הַמְּדַרְשׁ (מְדַרְשׁ תְּהִלִּים

רְכוּשׁוֹ, וְגַם בְּנֵיו וּבְנוֹתָיו, וְגַם נִתְיָסֵר  
גּוֹפוֹ בִּיסוּרִים גְּדוּלִים<sup>כד</sup>, וְנִמְנַע מִמֶּנּוּ הַחֶסֶד  
שֶׁהִיא מוֹשַׁפֵּעַ עֲלָיו.

כַּח הַמְקַטְרָגִים בֵּא מַחֲמַת הַהִנָּאוֹת הַגּוֹפְנִיּוֹת

וְהִנֵּה הַמְקַטְרָגִים אֵינֶם מוֹסִיפִים כַּח  
לְהִתְגַּבֵּר נֶגַד הַתְּפִשּׁוֹת מִדַּת הַחֶסֶד,  
וְלִקְטָרְג עַל בְּנֵי הָאָדָם, אֱלֹא פְּשָׁאָדָם נוֹטָה  
וְנִמְשַׁךְ אַחַר תְּאוּתוֹתָיו<sup>כה</sup> וְהִנָּאת גּוֹפוֹ הַקְרוּץ  
מְחֻמָּר<sup>כו</sup> - שֶׁנִּחְתַּךְ וְנוֹצַר מִטֵּיט<sup>כז</sup>, שֶׁעַל יָדֵי  
כֵן הוּא נוֹתֵן כַּח לְחִיצוֹנִים, שֶׁהֵם

### צִיּוֹנִים וּמְקוֹרוֹת

כא. זֶה לְשׁוֹן סֵפֶר מַחְבֵּרַת הַקּוֹדֵשׁ (לְהַרְבַּ חַיִּים וּוִיטָאֵל  
זְצ"ל, שַׁעַר הַשְּׁבַת ד"ה וְדַע כִּי כָל, לְד, ב), וְדַע כִּי  
כָל מַה שָּׂאָדָם אוֹכֵל בְּשַׁבּוּעַ, הַרּוּב הוֹלֵךְ לְחִיצוֹנִים,  
וְאֵין בּוֹ רוֹחֲנִיּוֹת כִּי אִם כַּחֲלָק הַהִכְרָחִי לְמִזוֹן הַנֶּפֶשׁ  
שֶׁלֹּא תִפְרֹד, וְכֵל הַמוֹסִיף מִזֶּה, מוֹסִיף כַּח לְיִצְרַר הַרַע.  
וְמַה שְּׂאוּכֵל בְּשַׁבַּת הוּא הַכֵּל רוֹחֲנִי, וְאֵף עַל פִּי  
שְׂאוּכֵל יוֹתֵר מִן הַצּוֹרֵךְ, נִבְלַע בְּאִבְרָיו. וְכֵן הוּא  
בְּמִשְׁנַת חֲסִידִים (מִסְכַּת לֵיל שַׁבַּת פ"ד), שֶׁאֵף שְׂאוּכֵל  
בְּשַׁבַּת יוֹתֵר מִצּוֹרֵךְ, אֵינוּ הוֹלֵךְ לְחִיצוֹנִים. וְרָאָה מַה  
שֶׁהוּבָא בְּעִנְיָן זֶה בְּהַעֲרָה לְהֵלֵךְ בְּסִמּוּךְ.  
כב. לְשׁוֹן זְוֵהָרָה, תֵּא חֲזִי, כִּיּוֹן דְּעָאֵל שַׁבְּתָא, וְאַתְסַמַּר  
הֵהוּא מְדוּרָא [כִּיּוֹן שְׁנַכְנַסְתָּ הַשְּׁבַת, וְנִטְמַנְתָּ הַמְדוּרָה  
שֶׁל 'קְלִיפַת נוֹגַהּ], כֹּל אֲשֵׁיין דָּאֲשָׂא קִשְׂיָא אֲתַסְמַרוּ  
וְאַתְכַּפִּיין [כָּל הָאֲשׁוֹת שֶׁל הָאֵשׁ הַקְּשָׂה, שֶׁהֵם כּוֹחוֹת  
הַדִּין שֶׁל מַעֲלָה שְׁבַחָה דִּינּוּר, כּוֹלֵם נִטְמָנִים וְאֵינֶם  
שׁוֹלְטִים], וְאַפִּילוּ אֲשָׂא דְגִיְהֵנָם וְחִיבִין דְגִיְהֵנָם אֵית  
לוֹן נִיחָא [וְאַפִּילוּ הָאֵשׁ שֶׁל הַגִּיְהֵנָם שׁוֹבֵת, וְהַרְשָׁעִים  
הַנִּמְצָאִים בְּגִיְהֵנָם יֵשׁ לָהֶם מִנוּחָה], וְכֹלָא תַתָּא וְעִילָא  
אֵית לָהּ נִיחָא [וְכֹל הָעוֹלָמוֹת שֶׁל מַטֵּה וְשֶׁל מַעֲלָה  
יֵשׁ לָהֶם מִנוּחָה]. כג. מִהַמְשַׁךְ דְּבָרֵי רַבִּינוּ  
מְבוּאָר שֶׁאֵף כְּשֶׁהָאָדָם נוֹטָה בְּשַׁבַּת אַחַר הִנָּאת גּוֹפוֹ  
אֵינוּ מוֹסִיף כַּח בְּחִיצוֹנִים. רָאָה מַה שֶׁהוּבָא בּוֹ,

מִתְבָּרַךְ. מֵאֵי זְמוּקְנָהוּ פְּרִץ בֶּאֱרֵץ, אִמֵּר רַבִּי יוֹסִי בַר  
חֲנִינָא, מְקַנְהוּ שֶׁל אֵיבּוֹב פְּרִצוּ גְּדוּרוֹ שֶׁל עוֹלָם, מִנְהַגּוֹ  
שֶׁל עוֹלָם זָאבִים הוֹרְגִים הַעֲזִים, מְקַנְהוּ שֶׁל אֵיבּוֹב עֲזִים  
הוֹרְגִים אֶת הַזָּאבִים. טז. כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (אֵיבּוֹב א,  
ט"א), 'וַיִּעַן הַשֵּׁטֶן אֶת ה' וַיֹּאמֶר הַחֲנָם יִרְאֵ אֵיבּוֹב  
אֶלְקִים, הֲלֹא אֵת אֲתָה שַׁכַּת בְּעָדוֹ וּבְעָדוֹ בֵּיתוֹ וּבְעָדוֹ  
כָּל אֲשֶׁר לוֹ מִסְבִּיב מַעֲשֵׂה יָדָיו בְּרַכַּת וּמְקַנְהוּ פְּרִץ  
בֶּאֱרֵץ, וְאוֹלָם שֶׁלֹּחַ נֹא יֵדֵךְ וְגַע כָּל אֲשֶׁר לוֹ אִם לֹא  
עַל פְּנִיךָ יִבְרַכְךָ'. יז. כְּמִסּוּפֶר בְּתַחֲלִילַת סֵפֶר  
אֵיבּוֹב. יח. הִנֵּה לֹא מְצִינוּ הֵיאֵךְ הִיָּה אֵיבּוֹב נוֹטָה  
לְתַאוּתוֹתָיו, וְאַרְבֵּבָה בְּבָבָא בְּתֵרָא (טו, א) מְבוּאָר  
שֶׁהִיא חֲסִיד גְּדוּל. וְאוֹלֵי כּוֹוֹנַת רַבִּינוּ לְמִשְׁתַּאוֹת  
שַׁעֲשׂוּ בְּנֵיו, כְּמוֹ שַׁכְּתוּב (אֵיבּוֹב א, ד) 'וְהִלְכוּ בְּנֵיו  
וְעָשׂוּ מִשְׁתֵּה בֵּית אִישׁ יוֹמוֹ וְשִׁלְחוּ וְקִרְאוּ לְשַׁלְשֵׁת  
אַחֲתֵיהֶם לְאָכֵל וּלְשַׁתּוֹת עִמָּהֶם, וְכָתוּב עַל כֵּךְ בְּזוֹהַר  
(ח"ב לְד, א) ז"ל, וּבְמִשְׁתֵּיָא כָּל יוֹמָא מְקַטְרָגָא  
שַׁכִּיָּה וְלֹא יִכִּיל לִיָּה [וּבְמִשְׁתֵּה שַׁעֲשׂוּ כָל יוֹם, הִיָּה  
הַמְקַטְרָג מְצוּי, אֵךְ לֹא הִיָּה יֹכֵל לְהַרַע לְאֵיבּוֹב], ע"כ.  
יט. ע"פ לְשׁוֹן הַפְּסוּק (אֵיבּוֹב לְג, ו) 'מְחֻמָּר קְרָצְתִי גַם  
אֲנִי. כ. שֶׁהָרִי גּוֹף הָאָדָם נוֹצַר מִעַפְרֵי הַמְּגוּבֵל  
בְּמִים, כְּמוֹ שֶׁפִּירֵשׁ רַש"י עַל הַפְּסוּק (בְּרַאשִׁית ב, ו) 'וְ  
יֹאדָר יַעֲלֶה מִן הָאֲרֵץ. וְעִיַּין בְּמְדַרְשׁ (ב"ר ב, ו).



לְמִדַּת הַדִּין לְעֵבֶב עַל מִדַּת הַחֶסֶד שֶׁלֹּא  
תִתְפַּשֵּׁט עָלָיו בְּשֹׁפֵעַ גְּדוֹל, עַד שְׂיִתְּנוּ  
הַמְּקַטְרָגִים מִדָּה וּגְבוּל לְמוֹכָה הָרְאוּיָה  
לָבֹא עָלָיו. כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ (ב"ב שם) עַל  
'וּמְקַנְהוּ פָּרִץ בְּאֶרֶץ הַנָּל, דְּמִלַּת 'פָּרִץ'  
מִשְׁמַע שֶׁפָּרִץ כָּל הַגְּבוּלִים וְהַתְּחוּמִּים,  
לֹא כְּאַבְרָהָם שֶׁיָּצֵא מִמֶּנּוּ יִשְׁמַעְאֵל, וְלֹא

ב, וְזֶהוּ 'מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת' (תהלים  
צב, א), לְיוֹם שֶׁשָּׁבְתוּ הַמִּזְיָקִים מִן הָעוֹלָם.  
וְלָכֵן דִּיּוֹק לֹמֵר, כָּל הַמַּעֲנֵג אֶת הַשַּׁבָּת,  
וְלֹא אָמַר כָּל הַמְּשַׁמֵּר אֶת  
הַשַּׁבָּת, שָׂאֵף עַל פִּי שֶׁבַענֵג זֶה הוּא  
נוֹטֵה אַחֵר הַנְּאִת גּוֹפּוֹ, עִם כָּל זֶה, לֹא  
יוֹסִיף פֶּחַ בְּחִיצוֹנִים, וְלֹא יִהְיֶה רְשׁוּת

### זרע שמשון המבואר

עָלָיו, אֵלֵּא יִזְכֶּה לְנַחֵלָה בְּלִי שׁוּם מִצָּרִים,  
שְׁמִדַּת הַחֶסֶד תִּתְפַּשֵּׁט עָלָיו בְּלִי סוּף, וְאִף  
שֶׁלֹּא כְּדֹרֵךְ הַטֵּבַע. כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ בַּגְּמָרָא  
(ב"ב טו, ב) עַל הַפְּסוּק שֶׁנֶּאֱמַר אֲצֵל אִיּוֹב  
'וּמְקַנְהוּ פָּרִץ בְּאֶרֶץ הַנָּל, דְּמִלַּת 'פָּרִץ'  
מִשְׁמַע שֶׁלְּפָנָיו שֶׁהִשְׁטֵן קִטְרֵג עַל אִיּוֹב,  
הַמְּקַנֵּה שְׁלוֹ, פָּרִץ אֶת כָּל הַגְּבוּלִים  
וְהַתְּחוּמִּים שֶׁל דֶּרֶךְ הַטֵּבַע, מִחֲמַת רִיבוּי  
הַהִשְׁפַּעָה שֶׁל מִדַּת הַחֶסֶד. וְכֵמוֹ כֵּן,  
הַמַּעֲנֵג אֶת הַשַּׁבָּת, יִזְכֶּה לְנַחֵלָה בְּלִי  
מִצָּרִים, כְּלוֹמֵר, שֶׁהִשְׁפַּע שֶׁתִּגִּיעַ אֵלָיו עַל  
יְדֵי מִדַּת הַחֶסֶד, תִּפְרוֹץ אֶת כָּל גְּבוּלוֹת  
הַטֵּבַע, וְיִזְכֶּה לִשְׁפַע בְּלִי סוּף.

יעקב שכל בניו היו צדיקים זכה לשפע בלי גבול

ועל כן ממשיכה הגמרא שם לומר,  
ששפע זה יהיה, לֹא כְּהַשְׁפַּע שֶׁנִּתֵּן  
לְאַבְרָהָם שֶׁיָּצֵא מִמֶּנּוּ יִשְׁמַעְאֵל הַרְשַׁע, וְלֹא

צב, ה) <sup>ט</sup>, עַל הַפְּסוּק (שם צב, א) 'מִזְמוֹר  
שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת' - לְיוֹם - שִׁיר זֶה נֶאֱמַר  
עֲבוּר יוֹם הַשַּׁבָּת, שֶׁנֶּקְרָא כֵּן, מִפְּנֵי שֶׁבּו  
שָׁבְתוּ - הַתְּבַטְלוּ וְהַתְּחַבְּאוּ הַמִּזְיָקִים מִן  
הָעוֹלָם.

המענג את השבת יזכה לחסד בלי גבול ומדה

וְלָכֵן דִּיּוֹק רַבִּי יוֹסִי לֹמֵר, כָּל הַמַּעֲנֵג'  
אֶת הַשַּׁבָּת נוֹתֵנִין לוֹ נַחֵלָה בְּלִי מִצָּרִים,  
וְלֹא אָמַר כָּל הַמְּשַׁמֵּר אֶת הַשַּׁבָּת <sup>ט</sup> וְכו',  
מִשׁוּם שֶׁרָצָה לְחַדֵּשׁ, שֶׁגַּם הַמַּעֲנֵג אֶת  
הַשַּׁבָּת בִּאֲכִילָה וְשִׁתִּיָּה, אִף עַל פִּי שֶׁבַענֵג  
זֶה, הוּא נוֹטֵה אַחֵר הַנְּאִת גּוֹפּוֹ, עִם כָּל זֶה,  
לֹא יוֹסִיף מִשׁוּם כֵּךְ פֶּחַ בְּחִיצוֹנִים -  
בְּכוּחוֹת הַטּוֹמְאָה, וְלֹא יִהְיֶה רְשׁוּת לְמִדַּת  
הַדִּין לְקִטְרֵג וְלְעֵבֶב עַל מִדַּת הַחֶסֶד שֶׁלֹּא  
תִתְפַּשֵּׁט עָלָיו בְּשֹׁפֵעַ גְּדוֹל, עַד שְׂיִתְּנוּ  
הַמְּקַטְרָגִים מִדָּה וּגְבוּל לְמוֹכָה הָרְאוּיָה לָבֹא  
בַּהֲעֵרָה לְעִיל בְּסוּמְךָ. וְרֵאָה בְּפִי צִדִּיק (פרשת  
תולדות אות ד, ואות י) בְּשֵׁם הָאֱרִי ז"ל, שֶׁגַּם  
כְּשֶׁמְכוּוֹן לְהִנָּאֵת עֲצֻמוֹ בְּשַׁבָּת, הוּא בְּקִדּוּשָׁה. וּבְכִית  
הַלּוֹי (פרשת תרומה ד"ה וְזֶה מוֹכָה מוֹכֵן) בִּיאֵר עַל פִּי  
דְּבָרֵי הַזוּהָר (ח"ב פח, ב), שֶׁבִּאֲכִילָה שֶׁל שַׁבָּת גַּם אִם  
הָאָדָם מְכוּיָן בּוֹ לְתַעֲנוּג, לְמַצְוֵה יִישָׁב לוֹ. וְרֵאָה עוֹד  
מִש"כ רַבִּינוּ בְּפִרְשֵׁת בַּהֲעֵלוֹתְךָ (אות ג), וּבִסְפָרוֹ

### ציונים ומקורות

תולדות שמשון (פ"ב מ"ז) כתב בשם מקובלים (שער  
הקדושה פט"ו), שהבשר שאדם אוכל בסעודות מצוה  
אינו מוליד רמה, ועל זה נאמר 'אף בשרי ישכון  
לבטח'. כד. לשון המדרש, דבר אחר, 'מזמור  
שיר ליום השבת', ליום ששבתו המזיקין מן העולם.  
כה. כמו שאמר רבי יוחנן (להלן שם ע"ב), כל  
המשמר שבת כהלכתו, אפילו עובד עבודה זרה כדור

רְשׁוֹת לְקַטְרַג עָלָיו בְּפֶרֶט, אֲמַנָּם תְּקַטְרַג  
עָלָיו בְּכֻלָּל, כִּי הָעוֹלָם נִדוֹן אַחֵר רַבּוֹ  
(קידושין מ, ב), אֲלֵא יִהְיֶה נִצּוֹל אֶף מִשְׁעֶבֶד  
מִלְכֻיּוֹת (שבת שם).

כִּי־צַחֵק שְׁיֵצֵא מִמֶּנּוּ עֵשׂו, וּמִדַּת הַדִּין  
הַיְתֵה לָּהּ אִיוּז מַעֲנָה עֲלֵיהֶם, אֲלֵא  
כִּי־עֹקֵב שְׁהֵיְתָה מִפְּתוֹ שְׁלֹמָה וְכוּ'.  
וְלֵא תֹאמַר שְׁהַמְדַת הַדִּין לֹא יִהְיֶה לָּהּ

### זָרַע שְׂמִשׁוֹן הַמְּבוֹאָר

את השבת בְּפֶרֶט - שאם לא יהיו גזירות  
רעות על הצבור, אף הוא יזכה לשפע  
מרובה בזכות שהוא מענג את השבת,  
למרות שהוא נמשך אחר הנאות גופו  
בשבת, אֲמַנָּם המדת הדין תְּקַטְרַג עָלָיו  
בְּכֻלָּל, שאם ייגזר על כלל ישראל לגלות  
ולהשתעבד תחת המלכויות, גם הוא  
ישתעבד עמהם, כִּי הָעוֹלָם בכללותו נִדוֹן  
אַחֵר רַבּוֹ - אחר רוב האנשים, ואם רובם  
רשעים גם המיעוט שהם צדיקים, נענשים  
איתם (קידושין מ, ב)<sup>11</sup>. אֲלֵא לא יהיה כן,  
ודינו של המענג את השבת יהיה שונה  
מדין הכלל, שִׁיְהִי נִצּוֹל אֶף מִשְׁעֶבֶד  
מִלְכֻיּוֹת שנגזר על הציבור. ואף אם הכלל  
ישתעבד תחת המלכויות, הוא עצמו לא  
ישתעבד עמהם<sup>12</sup>.

בהשפע שניתן לִצַּחֵק שְׁיֵצֵא מִמֶּנּוּ עֵשׂו  
הרשע, ומחמת כן מִדַּת הַדִּין הַיְתֵה לָּהּ אִיוּז  
מַעֲנָה עֲלֵיהֶם, וזה גרם לעכב שלא יזכו  
לנחלה שלימה ולשפע של חסד מוחלט  
בלי מצרים, אֲלֵא השפע שיקבל יהיה  
כִּי־עֹקֵב שְׁהֵיְתָה מִפְּתוֹ שְׁלֹמָה וְכוּ' - שכל  
בניו היו צדיקים. ולכן לא היתה מדת  
הדין יכולה לקטרג עליו, וזכה לשפע של  
מדת החסד בלי מצרים וגבולות<sup>13</sup>.

המענג את השבת

לא ישתעבד עם הכלל בשעבוד מלכויות

ובהמשך הגמרא מובא, שרב<sup>14</sup> נחמן  
בר יצחק אמר, שהמענג את השבת, יזכה  
להנצל משעבוד גליות. וכוונתו של רב  
נחמן היא תבאר על פי דברינו לעיל,  
והיינו, שֵׁלֵא תֹאמַר, שְׁאֵף שְׁהַמְדַת הַדִּין לֹא  
יִהְיֶה לָּהּ רְשׁוֹת לְקַטְרַג עָלָיו - על המענג

### צִיּוּנִים וּמְקוּרֹת

הזאבים. כזו לשון הגמרא, רב נחמן בר יצחק  
אמר, ניצול משעבוד גליות, כתיב הכא (ישעיהו נח,  
יט) זִה־רֹכְבְתִיךְ עַל בְּמַתִּי אֶרֶץ, וכתיב התם (דברים  
לג, כט) יִזְאֶתָה עַל בְּמוֹתֵימִי תִדְרֹךְ. כה. לשון  
הגמרא, רבי אלעזר ברבי שמעון אומר, לפי שהעולם  
נידון אחר רובו, והיחיד נידון אחר רובו, עשה מצוה  
אחת, אשריו שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף  
זכות. עבר עבירה אחת, אוי לו שהכריע את עצמו  
ואת כל העולם לכף חובה. כט. רבינו מחדש  
כאן, שבשכרו של המענג את השבת כלול גם כן שלא  
יהיה נכלל עם הרוב להשתעבד תחת האומות.

אנוש, מוחלין לו. כזו יש לציין שביעקב נאמר  
(בראשית ל, מג) זִיפְרוֹךְ הָאִישׁ מֵאֵד מֵאֵד. והיינו גם  
כן שלא כדרך הטבע כמו באיוב, כמו שביאר בצרור  
המור (פרשת ויצא ד"ה ואמר ויפרוך), ואמר ויפרוך  
האיש מאד מאד. שלא כדרך העולם, ולא כדרך טבע  
כמו שחשב לבן. אלא בעזרת ה'. וזה שאמרו ז"ל  
שפרץ גדרו של עולם, כאמרו זמקנהו פרץ בארץ  
וכו'. לרמוז שזה היה בהשגחה גמורה, לא במקרה  
ובטבע. כי המקרה לא יתמיד. אבל בכאן אמר 'מאד  
מאד', אחר ששנה בענין, שבזה פרץ גדרו ומנהגו  
וטבעו של עולם, כמו באיוב שהרחלים היו טורפות

וְאִם תֹּאמְרוּ, אֵיךְ קָאָמַר דְּבִזְכוּת שְׁהֵם לֹא שָׁמְרוּ אֶת הַשְּׁבֵת, כְּדֹאִיתָא בְּבְרֵאשִׁית רַבָּה פְּרָשָׁה י"א (אות ז), עַל פְּסוּק (בראשית ב, א) 'וַיְכַלּוּ הַשָּׁמַיִם, וְעֵי"ש. אָבֵל יַעֲקֹב שָׁמַר אֶת הַשְּׁבֵת, כְּמוֹ שֶׁהֶאֱרָכְנוּ לְעִיל בְּפְרֻשֵׁת וַיִּשְׁלַח (אות יא), עַל פְּסוּק (שם לג, יח) 'וַיַּחֲזֵן אֶת פְּנֵי הָעִיר, וְעֵי"ש.

וְאִם תֹּאמְרוּ, אֵיךְ קָאָמַר דְּבִזְכוּת שְׁמַעְנַג אֶת הַשְּׁבֵת יִנְצַל מִהַמְקַטְרָגִים, וְהָא אִם יְהִי לֹא עֲוֹנוֹת אַחֲרָיִם שְׁבִשְׁבִילֵם תְּהִיָּה לְמִדַּת הַדִּין מְעַנָּה עָלָיו, לֹא יִנְצַל, כְּמוֹ שֶׁמְצִינֵנוּ בְּאַבְרָהָם וַיִּצְחָק. וַיֵּשׁ לֹאמַר, שְׁאַבְרָהָם וַיִּצְחָק שְׁאֵנִי,

### זרע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבוֹאָר

הַחֶסֶד, וְאִינוּ עַדִּיף מֵאַבְרָהָם וַיִּצְחָק.

וַיֵּשׁ לֹאמַר, שְׁאַבְרָהָם וַיִּצְחָק שְׁאֵנִי - שׁוֹנִים, לְפִי שְׁהֵם לֹא שָׁמְרוּ אֶת הַשְּׁבֵת, כְּדֹאִיתָא בְּמִדְרַשׁ בְּרֵאשִׁית רַבָּה פְּרָשָׁה י"א (אות ז)<sup>2</sup>, עַל הַפְּסוּק (בראשית ב, א) 'וַיְכַלּוּ הַשָּׁמַיִם, וְעֵי"ש<sup>3</sup>. אָבֵל יַעֲקֹב שָׁמַר אֶת הַשְּׁבֵת, כְּמוֹ שֶׁהֶאֱרָכְנוּ לְעִיל בְּפְרֻשֵׁת וַיִּשְׁלַח (אות יא), עַל הַפְּסוּק (שם לג, יח) 'וַיַּחֲזֵן אֶת פְּנֵי הָעִיר' - וְדַרְשׁוּ בְּמִדְרַשׁ (שם), 'שׁוֹיַחֲזֵן הוּא מְלִשׁוֹן מְנוּחַת הַשְּׁבֵת, וְכֹלּוֹמַר, שִׁיעֲקֵב הַקַּפִּיד לְשִׁמּוֹר אֶת מִצְוֹת הַשְּׁבֵת אִף מְקוּדָם שְׁנִצְטוּוּ עֲלֵיהֶם, וְלִכֵּן נִכְנַס לְעִיר שְׁכָם בְּעֶרְב׃ שְׁבֵת עִם דְּמִדּוּמֵי חֲמָה [לְפָנֵי שְׁחִשִּׁיכָה], וְקִבַּע עִירוֹב תַּחּוּמֵי מִבְּעוֹד יוֹם, כְּדֵי שִׁיּוּכַל לְלַכֵּת בְּשִׁבְתָּא אֶל מְקַנְהוּ שְׁשַׁכְנוּ מִחוּץ לְעִיר, וּבִזְכוּת זֶה זֶה זֶה

הַמְּעַנְג אֶת הַשְּׁבֵת זֹכֶה לְנַחֵלָה בְּלִי מִצְרִים אִף אִם יֵשׁ לוֹ עֲוֹנוֹת

וְאִם תֹּאמְרוּ - וְאִם תְּרַצְעָה לְהַקְשׁוֹת, אֵיךְ קָאָמַר דְּבִזְכוּת שְׁמַעְנַג אֶת הַשְּׁבֵת יִנְצַל מִהַמְקַטְרָגִים, וְיוֹשְׁפֵעַ עֲלָיו מִדַּת הַחֶסֶד בְּלִי מִיִּצְרָא וְגִבּוּל, וְהָא אִם יְהִי לֹא עֲוֹנוֹת אַחֲרָיִם, שְׁבִשְׁבִילֵם תְּהִיָּה לְמִדַּת הַדִּין מְעַנָּה עָלָיו, לֹא יִנְצַל מִהַמְקַטְרָגִים, שִׁיקְטָרְגוּ עֲלָיו מִחֲמַת עֲוֹנוֹתָיו, שִׁיְהִיָּה גִבּוּל וּמִדָּה לְחֶסֶד שְׁמוֹשְׁפֵעַ עֲלָיו, כְּמוֹ שֶׁמְצִינֵנוּ בְּאַבְרָהָם וַיִּצְחָק, שְׁבִשְׁבִיל שְׁהִיּוּ לְהֵם בְּנֵים לֹא טוֹבִים שְׁחֲטָאוּ, קְטָרְגָה עֲלֵיהֶם מִדַּת הַדִּין, וְלֹא זָכוּ לְנַחֵלָה שְׁלִימָה. וּמִדּוּעַ הַמְּעַנְגָה יִזְכֶּה לְנַחֵלָה כְּמוֹ יַעֲקֹב אֲבִינוּ שֶׁלֹּא הִיָּתָה סִיבָה לְעַכְבַּ מְעֲלִיו אֶת הַשְּׁפֵעַת הַחֶסֶד, וְהָרִי אָדָם זֶה יֵשׁ לוֹ עֲוֹנוֹת הַמְּעוֹרָרִים אֶת הַמְּקַטְרָגִים לְעַכְבַּ

### צִיּוּנִים וּמְקוּרוֹת

תֹּאֵר הַשְּׁלֵם (ב"ר שם ד"ה שאִינו) הָאֵרִיךְ לְדוֹן הָאֵם מְדַבְּרֵי הַמִּדְרַשׁ מְבוֹאָר שְׁאַבְרָהָם וַיִּצְחָק לֹא שְׁמָרוּ הַשְּׁבֵת, אוֹ שֶׁרַק לֹא נִכְתַּב בְּהֵם כֵּךְ, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא שְׁמִירוֹהוּ בְּשִׁלְמוֹת כִּיעֲקֵב. וְרֵאָה פְּנִים מִסְּבִירוֹת (שְׁבֵת שֶׁם ד"ה כֹּל הַמְּעַנְג), שְׁבוּדָאֵי אַבְרָהָם וַיִּצְחָק כִּיבִדּוֹ אֶת הַשְּׁבֵת כְּרָאוּי, שְׁהָרִי קִיִּימוּ אִף מִצְוֹת עִירוֹב תְּבִשְׁלִינ. וְלִפִּי זֶה דְּקָדַק, לְמָה לֹא נִיתְנָה כְּמוֹ כֵּן לְאַבְרָהָם. וְלִיצְחָק נַחֵלָה בְּלִי מִצְרִים, כְּמוֹ לִיעֲקֵב.

ל. לְשׁוֹן הַמִּדְרַשׁ, רַבִּי יוֹחָנָן בְּשֵׁם רַבִּי יוֹסִי בַר חֲלִפְתָּא אָמַר, אַבְרָהָם שָׁאִין כְּתוּב בּוֹ שְׁמִירַת שְׁבֵת יִרְשׁ אֶת הָעוֹלָם בְּמִדָּה, שְׁנֵאמַר (בראשית יג, יז) 'קוּם הַתְּהַלֵּךְ בָּאָרֶץ לְאַרְכָּה וּלְרַחֲבָהּ' וְגו', אֲבָל יַעֲקֹב שְׁכָתוּב בּוֹ שְׁמִירַת שְׁבֵת, שְׁנֵאמַר (שם לג, יח) 'וַיַּחֲזֵן אֶת פְּנֵי הָעִיר', נִכְנַס עִם דְּמִדּוּמֵי חֲמָה, וְקִבַּע תַּחּוּמֵי מִבְּעוֹד יוֹם, יִרְשׁ אֶת הָעוֹלָם שֶׁלֹּא בְּמִדָּה, שְׁנֵאמַר (שם כח, יד) 'זֶהֱיָה זֶרַעְךָ כְּעַפְרָא הָאָרֶץ' וְגו'. לֹא בִּפְנֵי

### זָרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבוּאָר

המקטרגים לקטרג עליו אף אם יהיה בו עוון, ויהיה מושפע בחסד בלי גבול, ועדיף הוא בזה מאברהם ויצחק, מפני שהתענג בשבת<sup>ל</sup>.

לנחלה בלי מצרים, שלא יכלו המקטרגים לצמצם ממנו את מדת החסד<sup>ל</sup>, ועיי"ש. ולכן, אף המענג את השבת יזכה לנחלה בלי מצרים, שלא יוכלו

### ציונים ומקורות

גבול ומדה. ולא יוכלו המקטרגים לקטרג על התפשטות החסד מחמת שהוא נוטה לתאוות הגופניות, כיון שתענוגים אלה הם לכבוד השבת. ב. ואף לא יהיה נידון עם הכלל להשתעבד תחת המלכויות. ג. ואף אם יהיו בידו עוונות, יזכה בזכות שהוא מענג את השבת, להתפשטות מדת החסד עליו.

לכ. ומשמע מלשון רבינו, שמה שיעקב זכה לנחלה בלי מצרים בזכות שמירת השבת, כולל שני עניינים, האחד, שלא יוכלו המקטרגים לקטרג עליו אף אם יהיו לו עוונות. והשני, שהחסד יהיה מושפע עליו בלי שום הגבלות של דרך הטבע. לג. תמצית הדרוש: א. המענג את השבת זוכה לנחלה בלי מצרים, היינו שהחסד יושפע עליו בלי

ביק סכר זכו לישועות • הצטרפו לרביק סכר זכו לישועות • הצטרפו לרביק סכר זכו

• סמכק יולכר בסעת הלימוד הקבוע ברביק לישועה ולהרכה! •

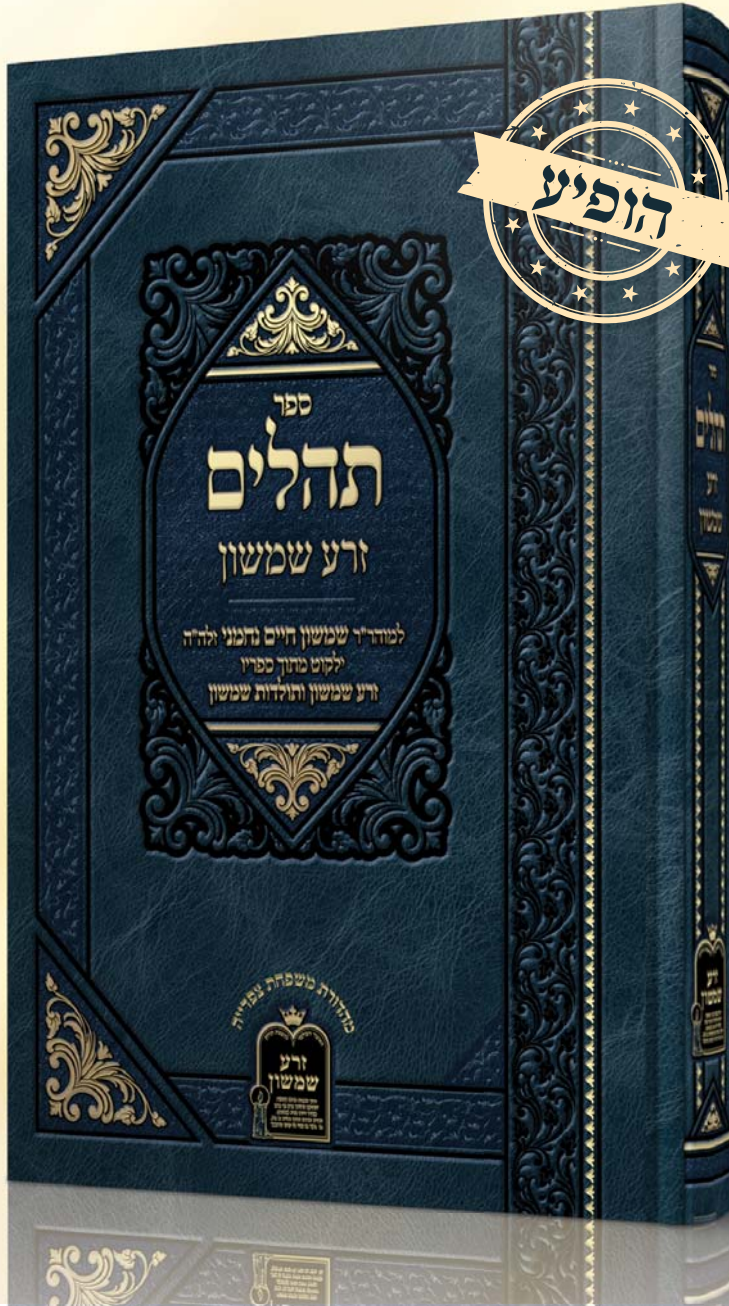
**הסתתפו עמנו!**

יחד נכניס למקומות נוספים  
את אור תורת 'זרע שמשון'

**בתרומה קבועה  
או חד פעמית**

הינכק סותפיק  
לכל הפצת תורת המתבר  
בכל העולק!

ארץ ישראל 02-80-80-500 ארה"ב 347-496-5657



לפרטים: ארץ ישראל 02-80-80-500 05271-66450

ארה"ב 347-496-5657

ניתן להשיג בחנויות הספרים

מדור חדש



מדור יחודי ומרתק בעניינים שונים  
עפי הדרשן והמגיד העפורסם  
פה עפיק מרגליות  
הרה"ג רבי מנחם יוסטמן שליט"א

למיצת המדור  
חייוזו 'קול זרע שמשון'  
**02-80-80-600**

נמסר בשפות עברית אידיש ואנגלית

הקישו בכניסה לעערכת:

לעברית **130** לאידיש **230** לאנגלית **330**

תענוז רוחני אילאוי  
אסור לפסס!

## השתתפו עמנו.

בחרומה קבועה או חד פעמית

**הינכק אנתפיק**

לכל הפצת תורת המחבר בכל העולם!  
ושמכם יוזכר בשעת הלימוד הקבוע ברבים  
לישועה ולברכה!

שכבר זכו לישועות • הצטרפו לרבים שכבר זכו לישועות • הצטרפו

יחד נכניס את אור  
תורת 'זרע שמשון'  
למקומות נוספים!





## לומד בתורת זרע שמשון

רוצה להבין יותר?!  
 מעוניין לשמוע ווארט קולע  
 בענייני הפרשה?!  
 רעיון קצר ונפלא בענינים אחרים?  
 שיעור תמציתי על דרוש שלם?!

בלשון הקודש \* באידיש  
 באנגלית \* בצרפתית

### קול זרע שמשון

ארץ ישראל  
 02-80-80-600

ארה"ב  
 716-229-4808

לונדון  
 0333-300-2515

עדור חדש!

3 דקות עם זרע שמשון

ליעברית, 130 \* לאידיש, 230 \* לאנגלית, 330